

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Şarl Mişeldən
SOS! - dünya
müharibəsi
qapıda
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 7 noyabr 2024-cü il Cümə axşamı № 204 (8577) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

TDT-nin Zirvə toplantısında mühüm qərarlar

Prezident İlham Əliyev:
"Dünyada artan təhlükələri nəzərə alaraq müdafiə, təhlükəsizlik və müdafiə sənayesi sahələrində emekdaşlığımız böyük əhəmiyyət daşıyır"

yazısı səh.4-də

Şuşaya qovuşduğumuz o gün...

yazısı səh.5-də

ABŞ-da tarixi seçki - supergüc üçün demokratiya təhdidləri varmı...

yazısı səh.9-də

Zelenskinin iki ay vaxtı var - Tramp müharibəni necə dayandıracaq...

yazısı səh.11-də

COP29-a hazırlıq davam edir, metronun qrafikində dəyişiklik olacaq

yazısı səh.6-də

Gəncədə və Bakıda yaşıllıqlar təhlükədə - xəstəlik yayılıb

yazısı səh.14-də

Yeni qaydalar, köhnə "Prius"lar - AYNA taksi məsələsini niyə həll edə bilmir

yazısı səh.14-də

Ən çox bu ölkələrdən gələn diplomlar tanınmadı, çünki...

yazısı səh.13-də

Uşaq evlərində nöqsanlar aşkarlanıb, cəzalandırılanlar var, amma...

yazısı səh.15-də

Ədliyyə Nazirliyi qohum evliliyi ilə bağlı sənəd hazırlayır

yazısı səh.2-də

ERMƏNİSTANIN COP29 ƏRƏFƏSİNDƏ SÜLH MANEVİRİ - BAKIDAN REAKSİYA

Azərbaycanın rəsmi dəvətinə hələ də qəti cavab verə bilməyən Ermənistan hakimiyyətinin yarımçıq sülhü imzalamaq niyyəti ilə bağlı növbəti oyunu

yazısı səh.7-də

Dövlətə pulsuz verilən qazın həcmi artdı - limit aradan qaldırılacaq mı...

Pulsuz verilən səmt qazı hesabına limiti artırmaq, yaxud yalnız nəql, paylanma xərclərini əhatə edən qiymətə satmaq real və mümkündür

yazısı səh.10-də

MSK sədri:
"Bələdiyyə seçkilərini yanvarın 25-dən sonra keçirmək daha məqsədəuyğundur"

yazısı səh.2-də

Nəcməddin Sadıkova ağır ittiham - "Şlyapa Zahid" in məhkəməsi

yazısı səh.2-də

Türkiyə konstitusiyaya dəyişikliyinə gedəcək mi - Baxçalının təklifi

yazısı səh.3-də

MSK sədri: “Bələdiyyə seçkilərini yanvarın 25-dən sonra keçirmək daha məqsədəuyğundur”

Qarşıda duran əsas məsələlərdən biri bələdiyyə seçkiləridir.

APA xəbər verir ki, bu barədə Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) bu gün keçirilən iclasında MSK sədri Məzahir Pənahov bildirib.

“Noyabrın ayının sonunda biz artıq bələdiyyə seçkilərini elan etməliyik. Biz düşünürük ki, bu tarix yanvar ayının 25-dən sonra olacaq”, - MSK sədri Məzahir Pənahov deyib.

MSK sədri qeyd edib ki, artıq bununla bağlı MSK üzvlərinə təlimatlar verilib: “Bələdiyyələr birləşir. 685 bələdiyyə olacaq. Hesab edirəm ki, biz bələdiyyələr üzrə neçə bələdiyyə üzvü seçilməsi məsələsini qaydaya salmalıyıq. Bu ciddi məsələdir. Gərək elə addım ataq ki, sonra hansısa xoşagəlməz hallarla qarşılaşmayaq”.

Məzahir Pənahov vurğulayıb ki, yanvar ayının sonunda bütün bələdiyyələrin səlahiyyəti başa çatır.

Lavrov: “Rusiya NATO ilə dialoqa hazırdır, lakin təcavüzə dözməyəcək”

“Rusiya NATO ilə dialoqa hazırdır, lakin təcavüzə dözməyəcək”.

APA-nın Moskva bürosu xəbər verir ki, bunu “Valday” klubunun iclasından əvvəl Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov mətbuata açıqlamasında bildirib.

Rusiya XİN başçısı NATO, Ukrayna və keçmiş sovet respublikaları ilə əlaqələrdən danışdı.

O bildirib ki, əgər NATO və ya təşkilata üzv hər hansı ölkə Rusiyaya qarşı aqressiv hərəkətlərə yol versə, cavab adekvat olacaq və okeanın o tayında oturmaq alınmayacaq.

Lavrovun sözlərinə görə, ABŞ hakimiyyətinin rusofob siyasəti onların daxili və xarici siyasətidir: “Moskva ABŞ-la dialoqu mümkün hesab edir, lakin bu dialoq bərabər əsasda olmalıdır. Bir şərtlə ki, Amerika əməldə vicdanla danışıqlara hazır olduğunu təsdiq etsin”.

Keçmiş Sovet İttifaqı respublikalarına gəlincə, Lavrov Rusiyanın respublikaların rəhbərliyinə qərar qəbul edərkən təzyiq etmədiyini söyləyib: “Məsələn, Ermənistan və Azərbaycanla bağlı vəziyyətdə, onların sülhə dair qərarları ilə bağlı vəziyyətdə belə olmuşdu”.

Lavrov vurğulayıb ki, Qərbin mane olmaq cəhdlərinə baxmayaraq, Rusiya ilə Qazaxıstan arasında əməkdaşlıq uğurla inkişaf edir: “Biz həmçinin Gürcüstanla münasibətləri normallaşdırmağa hazırıq və Moldovanın sağlam düşüncəli olacağına ümid edirik ki, bu da Dnestryanıda münaqişənin genişlənməsinə imkan verməyəcək”.

“Nəcməddin Sadıkov kimilər üstümə şər atıblar” - “Şlyapa Zahid” in məhkəməsi

Müdafə Nazirliyinin Daxili Təhlükəsizlik, həmçinin Təhsil-tədris və Elmi Tədqiqatlar İdarəsinin sabiq baş zabiti, 42 milyonluq mənimşəmədə ittiham olunan Zahid Niftəliyevin (“Şlyapa Zahid”) cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib.

APA xəbər verir ki, bu gün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Novruz Kərimovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Zahid Niftəliyev vəkili Əli Adıgözəlov tərəfindən sual-cavab edilib.

Vəkil ondan “ATA-Bank”dan götürdüyü iddia olunan 24 milyon manat kredit barədə soruşub.

Zahid Niftəliyev adına götürülən heç bir kredit haqda məlumatı olmadığını bildirib: “Həmin pul mənim adıma götürülüb. Müdafə Nazirliyi üçün müəyyən işlərin görə şirkət açmaq məqsədimiz var idi. Nəcməddin Sadıkov kimi-

lər tərəfindən üstümə şər atılıb”.

O əlavə edib ki, kreditlə bağlı məlumatı bank müdirinin zəngi əsasında öyrənib: “Mənim kreditin təyinatından mərhum vergilər naziri Fazil Məmmədov işdən çıxandan sonra xəbərim olub. Fazil Məmmədov bizə dedi ki, kömək etmək istəyir. Mənim açdığım şirkət vasitəsilə həmin təyyarələr alınmalı idi. Lakin heç bir kredit söhbəti olmamışdı. Fazil öləndən sonra bank müdiri məni çağırıb dedi ki, adınızda kredit var”.

Vəkil ona adına imzalanmış 7 müqavilə ilə bağlı

da sual ünvanlayıb. Z.Niftəliyev, sadəcə, bir dəfə müqavilə imzaladığını bildirib.

Daha sonra ona “SVİFT KONSALTING LIMITED” adlı şirkətə köçürmələrlə bağlı sual verilib.

Təqsirləndirilən şəxs adıçəkilən şirkətə köçürüldüyü iddia olunan 16 milyon 847 min 800 manat puldan xəbəri olmadığını bildirib: “Mən birçə onu bilmişəm ki, avadanlıqlar bu şirkətin vasitəsilə gətiriləcək”.

Ə.Adıgözəlov ona 62 min manatlıq mənimşəmə ittihamı ilə bağlı da sual ünvanlayıb. Lakin məhkəmə heyəti bunun keçmiş məhkəmə prosesinin mövzusu olduğunu və artıq o barədə hökm oxunduğunu bildirərək suala etiraz edib.

Məhkəmə noyabrın 27-dək təxirə salınıb.

Nazir: “COP29-da nüvə enerjisi diqqət mərkəzində olacaq”

COP29 tədbirində iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə nüvə enerjisi diqqət mərkəzində olacaq.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bunu energetika naziri Pərviz Şahbazov

X sosial şəbəkəsindəki hesabında qeyd edib.

“Romada Dünya Termonüvə Enerji Qrupunun ilk Nazirlər İclasında nüvə enerjisinin təmiz, sabit və uzunmüddətli enerji mənbəyi kimi qlobal enerji keçidində roluna, AEBA ilə əməkdaşlığımıza dair fikirlərimizi bölüşdük. COP29-da iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə nüvə enerjisinin diqqət mərkəzində olacağını nəzərə çatdırdıq”, - paylaşımında qeyd olunub.

Ədliyyə Nazirliyi qohum evliliyi ilə bağlı sənəd hazırlayır

2025-ci il iyulun 1-dən Azərbaycanda qohum evliliyinə qoyulan qadağa qüvvəyə minəcək. Qanunvericiliyin bu tələbi ilə bağlı işlər görülür?

Modern.az mövzuya cavab tapmaq üçün Ədliyyə Nazirliyi ilə əlaqə saxlayıb.

Qurumdan bildirilib ki, “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2024-cü il 28 iyun tarixli 1198-VIQD nömrəli Qanunun təbiiqi və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə” ölkə başçısının 2024-cü il 23 iyul tarixli 153 nömrəli Fərmanının icrasının təmin edilməsi haqqında” Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 1 avqust tarixli 425s nömrəli Sərəncamının icrası ilə bağlı müvafiq məsələləri tənzimləyən normaların normativ hüquqi aktlara əlavə edilməsini və normativ hüquqi aktların mövcud redaksiyasına dəyişiklik olunmasını özündə ehtiva edən Qərar layihəsi hazırlanıb.

Sənədin aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılması yekunlaşdıqdan sonra Nazirlər Kabinetinə təqdim olunacaq.

Türkiyə və Türk dünyası üçün əvəzsiz lider olan Rəcəb Tayyib Ərdoğanın növbəti prezident seçkisində də iştirakı məsələsi qardaş ölkədə artıq gündəmə gəlib. Türkiyənin Milliyetçi Hareket Partisinin (MHP) lideri Dövlət Baxçalı deyib ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan yenidən prezident seçilməlidir.

O, seçki qanunları ilə əlaqədar konstitusiyada dəyişiklik edilməsi barədə çağırış edib: "Rəcəb Tayyib Ərdoğan yenidən prezident seçilməlidir. Bu barədə konstitusiyada dəyişiklik edilməlidir".

Qeyd edək ki, mövcud Ana Yasaya görə Ərdoğanın növbəti dəfə seçkilərdə namizədliyi irəli sürülə bilməz. Bunun üçün konstitusiya dəyişikliyi təklif olunur. Bəs Türkiyə referendumunda dəyişikliklər mütləq olmalıdır. Çünki keçmişin qalıqları birdəfəlik götürülməlidir. Real dünya ilə öz çıxarları naminə ayaqlaşmaq lazımdır. Bunun üçün də Türkiyənin müsbətə doğru dəyişilməsi davam etməlidir. O ki qaldı Ərdoğanın yenidən seçilməsinə, əgər adam özünü buna hazır görürsə, niyə də yox?! Xalq yenidən Ərdoğanı "hə" deyəcəksə, necə deyərler - hodri meydən. Türkiyənin Ərdoğanın adı ilə bağlıdır. Bu yüksəlişin davamı üçün də heç şübhəsiz ki, Ərdoğan idarəçiliyi davam etməlidir. Dövlət Baxçalının təklifini yerində olan təklif kimi qəbul edirəm. Türkiyə dövlətinin Ərdoğanı hələ ehtiyacı var. Əgər xalqın yenə sənə etimad göstərsə, deməli, yerində qalib davam etməlisən".

Keçmiş deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, qarşıdakı aylarda Türkiyə üçün çətin dönmə başlayır: "Qardaş ölkənin "dərindən dövlət"i Ərdoğanı yenə də hakimiyyətdə saxlamaq istəyir. Amma bu dəfə elə də asan olmayacaq. Türkiyənin demokratik ənənələri buna imkan vermir. Ona görə də dərindən dövlətçilər MHP sədri Dövlət Baxçalının dili ilə Türkiyə cəmiyyətində nəbz yoxlaması aparmaq istəyirlər. Hələ ki təpkilər bir qədər enişli-yoxuşludur. Konstitusiya dəyişikliyinə getmək bir qədər riskli görünür. Düşünürəm ki, ən stabil variant Ərdoğanın siyasi varisini hazırlamaqdır. Bu variantda elə MHP sədri Baxçalının da keçid dövrü üçün prezident olması mümkündür. Hətta daha gənc və dinamik variantlar da var. Bunlar İbrahim Kalın və Hakan Fidanıdır. Hər ikisi dərindən dövlətin üzvü görünən sima-

larıdır. Əgər çoxluq Ərdoğanın yenidən prezident olmasına "hə" deyəcəksə, o zaman Ərdoğanın növbəti dövr üçün yolu açılacaq. Hətta prezidentliyə ən uyğun namizədlərdən biri də əslən azərbaycanlı olan Sinan Oğandır. O da dövlətçi siyasi simalardan"dır".

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli: "Türkiyə Konstitusiyasında dəyişikliklər mütləq olmalıdır. Çünki keçmişin qalıqları birdəfəlik götürülməlidir. Real dünya ilə öz çıxarları naminə ayaqlaşmaq lazımdır. Bunun üçün də Türkiyənin müsbətə doğru dəyişilməsi davam etməlidir. O ki qaldı Ərdoğanın yenidən seçilməsinə, əgər adam özünü buna hazır görürsə, niyə də yox?! Xalq yenidən Ərdoğanı "hə" deyəcəksə, necə deyərler - hodri meydən. Türkiyənin Ərdoğanın adı ilə bağlıdır. Bu yüksəlişin davamı üçün də heç şübhəsiz ki, Ərdoğan idarəçiliyi davam etməlidir. Dövlət Baxçalının təklifini yerində olan təklif kimi qəbul edirəm. Türkiyə dövlətinin Ərdoğanı hələ ehtiyacı var. Əgər xalqın yenə sənə etimad göstərsə, deməli, yerində qalib davam etməlisən".

Politoloq Turan Rzaev

çox maraqlı məqamlara toxundu: "Türkiyə Konstitusiyasının dəyişdirilməsi ilə bağlı təkliflər son zamanlar tez-tez dilə gətirilir. Subyektiv görüşüm budur ki, Türkiyə Konstitusiyası dəyişdirilə bilər. Bu-

Türkiyə konstitusiyaya dəyişikliyinə gedəcəkmiz - Baxçalının təklifi

Politoloq: "Çoxluq Ərdoğanın yenidən prezident olmasına "hə" deyəcəksə..."

rada hər hansı bir ziddiyyət, ya da rezonans doğuracaq məqam yoxdur. Türkiyənin azadlıq mübarizəsindən sonra müstəqilliyinin ilk zamanlarından qəbul olunan konstitusiyasında ilk dörd maddənin dəyişməz olduğu konkret şəkildə vurğulanır. Bu 4 maddə dəyişməyəcək. Lakin bu 4 maddənin xaricində digər bəndlər dəyişə bilər.

AKP iqtidarı son 10 ildə Türkiyədə ümumi mənada konstitusiya ilə bağlı dəyişikliyə ehtiyacın olduğunu dilə gətirir. Qəribədir ki, bu tələb tamamilə yanlış anlaşılır. Halbuki ən böyük yanlış mövcud Türkiyə Konstitusiyasının Atatürk konstitusiyası olduğu sanılmasıdır.

Türkiyə Cümhuriyyətinin Konstitusiyası 1924-cü ilin 20

aprel tarixində TBMM-də qəbul edilib. Bununla belə, konstitusiya bir neçə dəfə, özü də qanunsuz şəkildə, xalq iradəsi olmadan dəyişikliyə məruz qalıb. Bu hadisə Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin (TSQ) 1960 və 1980-ci illərdə iki hərbi çevrilişindən sonra baş verib. 1971 və 1997-ci illərdə isə TSQ hökumətini istefaya məcbur edib. Mövcud

AKP hakimiyyəti əslində bunu əsas gətirərək konstitusiyada dəyişikliyin olmasını təklif edir. Bununla belə, nə olursa olsun, Türkiyə Konstitusiyasının ilk 4 bəndi dəyişdirilə bilməz. AKP istəsə də, istəməsə də bu mümkün deyil. Təəssüf ki, Türkiyə cəmiyyəti yeniliyə açıq deyil. Hətta dəyərdir ki, bunu radikal şəkildə reaksiya verir.

Türkiyə Konstitusiyasının qəbulundan 100 ilə yaxın müddət keçib və təbii olaraq reallıqlar, cəmiyyət, siyasət, həmçinin geosiyasi vəziyyət dəyişib. Dünyada yeni tendensiyalar var. Belə olan təqdirdə Türkiyə Konstitusiyasının dəyişdirilməsi təklifi də başadüşüləndir. Lakin ilk dörd maddə heç bir halda dəyişdirilə bilməz. O ki qaldı Ərdoğanın növbəti dəfə seçkilərdə namizədliyini irəli sürməsinə, onun belə bir niyyəti varsa, hesab edirəm buna nail olacaq. İstisna deyil ki, Türkiyə referendumunda gedəcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ermənilər sülh istəmir - ABŞ təşkilatının şok sorğusu

Ekspert: "Paşinyan özünü elə göstərir ki, guya sülh istəyir, faktiki olaraq revanşist hisslərin alovlanması üçün şərait yaradıb"

ABŞ-in sorğu mərkəzi GALLUP Ermənistan sorğu keçirib. Sorğunun nəticələri Ermənistan cəmiyyətinin xəstə təfəkkürdən xilas ola bilmədiyini bir daha nümayiş etdirib. Ermənistan vətəndaşları əksərən faktiki olaraq anti-sülh düşüncəsindədir.

Əhalinin yarısı ilin sonuna qədər sülh müqaviləsinin mümkünlüyünə inanmadığını bildirib. "Sizcə, ilin sonuna qədər "sülh müqaviləsi" bağlamaq mümkündürmü" sorğusunda iştirak edən vətəndaşların yalnız 8,3 faizi "əlbəttə, bəli" deyib. "Bəlkə də" cavabını 17,5%, "xeyr" - 23,4%, "qətiyyən yox" - 41,2% verib. Respondentlərin 9,6%-i suala cavab verməkdə çətinlik çəkib.

"Ermənistan Azərbaycan və Türkiyə ilə daha sıx əlaqələr qurmaq üçün yeni güzəştlərə getməlidirmi" sualına 7 faiz "bəli, alternativimiz yoxdur", 90 faiz isə "xeyr, daha güzəştə getmək üçün heç nə yoxdur" cavabını verib, 3 faiz isə cavab verməkdə çətinlik çəkib.

"Konstitusiya Məhkəməsinin Müstəqillik Bəyannaməsində Qarabağın adının heç bir hüquqi qüvvəyə malik ol-

madığını hesab etməsinə münasibətiniz necədir?" sualına 5 faiz "tamamilə müsbət", 9,8 faiz "kifayət qədər müsbət", 21,3 faiz "olduqca mənfi", 51,5 faiz "ümumiyyətlə, mənfi" reaksiyasını göstərib. 12,4 faiz isə qərarlı qalıb.

"Gələn bazar günü parlament seçkiləri keçirilsə, hansı partiya və ya bloka səs verərdiniz?" sualına 16,5 faiz "Mülki müqavilə" partiyasına, 6,4 faiz "Ermənistan" blokuna, 30,1 faiz səs verməyəcəyini bildirib. 17,1% cavab verməkdə çətinlik çəkdiyini, 11,5%

cavab verməkdən imtina etdiyini, 4,6% heç kimi seçməyəcəyini bildirib.

"Sizcə, Ermənistanın ən mühüm problemi nədir?", - sualına 1100 respondentin 76,2 faizi təhlükəsizlik və sərhəd məsələlərini qeyd edib. 19,4% siyasi sabitliyin, 16,4% iqtisadi inkişafın, 9,6% məşğulluq və sosial məsələlərinin adını çəkib.

Görünən budur ki, Paşinyan hökuməti 4 ildə xalqı sülhə qətiyyən hazırlaya bilməyib. Ermənistan cəmiyyəti müharibəni istəyir?

Mövzu ilə bağlı Musavat.com-a danışan **politoloq Xəyal Bəşirli** deyir ki, Ermənistan cəmiyyətində sülhə doğru addımların atılması üçün hazırkı baş nazir Nikol Paşinyanın əlində İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra kifayət qədər əsas və zaman var idi.

"Ermənistan cəmiyyəti 44 günlük müharibədən sonra, 2021-ci ilin iyun ayında keçirilən erkən parlament seçkilərində Paşinyanın partiyasına səs verdi. Yeni onlar revanşist və Azərbaycanla müharibə istəyən qüvvələrə səs vermədi-

lər. Bu onu göstərdi ki, Ermənistan cəmiyyəti artıq müharibədən yorulub. Azərbaycanla növbəti müharibəni istəmir. Paşinyan və komandası bu istiqamətdə işlər apara və Ermənistan cəmiyyətini Azərbaycanla sülhə hazırlaya bilərdi. Bunun üçün kifayət qədər vaxt var idi. 4 il ərzində ciddi işlər apara bilərdilər. Amma biz bunun əksinin şahidi olduq. Paşinyan Azərbaycana münasibətdə əsassız iddialar, ittihamlar səsləndirdi. Bu da ona gətirib çıxardı ki, Ermənistan cəmiyyəti Azərbaycana qarşı düşmən mövqedə qaldı. Beləliklə, Ermənistanıda revanşistləri qızışdıran Qalstanıyan kimi qüvvələr ortaya çıxdı. Ermənistan cəmiyyətinin əksəriyyəti onun etiraz aksiyalarında iştirak etmədi. Bu imtina əslində onu göstərdi ki, ermənilər əslində müharibəyə səsləyən bu qüvvələrə inanır. Erməni xalqı hakimiyyətin Qarabağı işğal altında saxlamasından heç nə əldə etməmişdi.

Bu sorğular göstərir ki, zaman keçdikcə ermənilər arasında müharibənin ağırını unudurlur və sülhün zəruriliyi diqqətdə saxlanılmır. Ermənistan cəmiyyəti Azərbaycana qarşı sərt mövqeyə keçid edir. Bu da Paşinyanın uğursuzlu-

ğudur. Paşinyan özünü elə göstərir ki, guya sülh istəyir, faktiki olaraq revanşist hisslərin alovlanması üçün şərait yaradıb. Paşinyan ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğv edilməsi ilə bağlı heç bir mövqə ifadə etmir. Azərbaycana qarşı konstitusional ərazilərdən əl çəkmək niyyətində deyil. Bununla bağlı real addım atmır. Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliyin edilməsi üçün səsvermə zərurətini də qabartır. Bu dəyişiklik sülh üçün ən vacib məqamdır.

Bunlarla paralel şəkildə Ermənistan silahlanır. Açıq şəkildə deyə bilərik ki, Ermənistan Azərbaycanla müharibəyə hazırlaşır. Bu halda Azərbaycan haqlı olaraq ordusunu gücləndirir. Təhlükəli oyunlara qarşı hazır vəziyyətdədir. Qələbəni qoruyub saxlamaq, onu qazanmaqdan daha çətindir. Paşinyan neinki cəmiyyəti sülhə hazırlamır, əksinə, bizə qarşı qızışdırıcı mövqeyə gətirib çıxarıb. Hər an bizə qarşı təhlükəli addımı ata biləcəyi ilə bağlı mövqə ortaya qoyur.

Rəy sorğularının nəticələri Ermənistan tərəfdən nə qədər təhlükənin olduğunu göstərir. Belə halda Ermənistanın hazırkı hakimiyyəti qarşıda gözlənilən acı nəticələrin məsuliyyətini öz üzərinə götürməlidir. Çünki tənqidçi hərəketlərə qarşı cavabımız sərt olacaq".

□ **Sahana RƏHİMLİ,**
Musavat.com

5-6 noyabr
2024-cü il tarix-
lərində

Qırğızistanın paytaxtı Bişkek şəhərində TDT dövlət başçılarının XI Zirvə toplantısı keçirilib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 5-də Türk Dövlətləri Təşkilatı Dövlət Başçılarının 11-ci Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Qırğız Respublikasına səfərə gedib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov dövlətimizin başçısını qarşılayıb.

Zirvə toplantısı başlamazdan öncə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşü olub. Görüşdə dostluq, qardaşlıq və müttəfiqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi bir daha qeyd olunub. Bişkekde keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatı Dövlət Başçılarının 11-ci Zirvə görüşünün türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın güclənməsi işinə xidmət etdiyi vurğulanıb. Söhbət zamanı Azərbaycanda keçiriləcək COP29-un əhəmiyyəti bir daha qeyd edilib.

Görüşdə ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələrin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əminlik bildirilib, ikitərəfli münasibətlər və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev TDT dövlət başçılarının XI Zirvə toplantısında çıxış edib. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bu, son iki ildə Qırğızistan Respublikasına üçüncü səfəridir: "Hər səfərdə Sadır Nurqojoyeviqin rəhbərliyi ilə ölkədə inkişafın şahidi oluram. Əldə edilmiş bütün uğurlar münasibətilə qardaş Qırğızistanı təbrik edirəm.

Həmçinin Türk Dövlətləri Təşkilatına uğurlu sədrliyinə görə Qazaxıstanı təbrik edirəm".

Prezident sonra qeyd edib ki, bu il Türk Dövlətləri Təşkilatının əsasını qoymuş Naxçıvan Sazişinin 15-ci ildönümüdür: "Təşkilatımız bu dövr ərzində uğurlu inkişaf yolu keçib. İyul ayında Şuşa şəhərində keçirilmiş dövlət başçılarının qeyri-rəsmi zirvə görüşündə imzalanmış Qarabağ Bəyannaməsi əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə töhfə verir".

İlham Əliyev deyib ki, Azərbaycan Türk Dövlətləri Təşkilatının möhkəmlənməsi istiqamətində söylərdi bundan sonra da davam etdirəcək: "Türk Dövlətləri Təşkilatının mövcud büdcəsi qarşıya qoyduğumuz hədəflərin həyata keçirilməsi üçün yetərlidir. Ümid edirəm ki, Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatının Katibliyinə 2 milyon və Ağsaqqallar Şurasına 100 min ABŞ dolları məbləğində maliyyə dəstəyi təşkilatın potensialının daha da güclənməsinə töhfə verəcək.

Hazırda dünyada artan təhlükələri nəzərə alaraq müdafiə, təhlükəsizlik və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlığımız böyük əhə-

TDT-nin Zirvə toplantısında mühüm qərarlar

Türk Dövlətləri Təşkilatının yeni bayrağı qəbul edildi; Prezident **İlham Əliyev**: "Dünyada artan təhlükələri nəzərə alaraq müdafiə, təhlükəsizlik və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlığımız böyük əhəmiyyət daşıyır"

miyyət daşıyır. Son dövrlər hüquq-mühafizə və təhlükəsizlik orqanlarımız arasında əməkdaşlıq daha da genişlənib.

Ölkələrimizin silahlı qüvvələrinin iştirakı ilə hərbi təlimlər keçirilir. Hərbi təhsil müəssisələrimizdə qardaş ölkələrin müdavimlərinin təhsil alması qarşılıqlı etimadın və dostluğun göstəricisidir.

Son dövrlər Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi ilə Azərbaycan ərazisi üzrə daşımlar daha da artıb. Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Türkiyəni Azərbaycan üzərindən bağlayan bu dəhlizin ötürmə qabiliyyətinin yüksəldilməsi üçün Azərbaycan öz sərmayələrini artırır.

2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında üzv və müşahidəçi dövlətlər ilə tranzit daşımlarının həcmində 15 faizə yaxın artım müşahidə edilir.

Hazırda Orta dəhlizin rəqəmsallaşdırılması və ticarətin asanlaşdırılması istiqamətində bir sıra layihələr icra olunur. Bu layihələr logistika səmərəliliyinin artırılmasına və xərclərin azaldılmasına təsir edəcək.

Ötən ilin sentyabr ayında Azərbaycan öz suverenliyini tam bərpa etdi. Ermənistan 30 il davam edən işğal dövründə bu ərazilərdə 9 şəhərimizi və yüzlərlə kəndimizi tamamilə məhv edib. İşğaldan azad olunan ərazilərdə indi genişmiqyaslı yenidənqurma və bərpa layihələri həyata keçirilir, eyni zamanda Böyük Qayıdış Proqramının icrası çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlər öz doğma yurdlarına geri dönürlər.

Fürsətdən istifadə edərək Özbəkistan, Qazaxıstan, Qırğızistan və Macarıstanın döv-

lət və hökumət başçalarına azad olunmuş ərazilərdə qardaşlıq hədiyyəsi olan məktəbə və yaradıcılıq mərkəzinə, eləcə də tikiləcək məktəblərə görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istədim".

Prezident İlham Əliyev çıxışının sonunda bildirib ki, Azərbaycan yaxın günlərdə COP29 iqlim konfransına ev sahibliyi edəcəkdir. Keçən ilin dekabrında 200-ə yaxın ölkə Azərbaycanın namizədliyini yekdilliklə dəstəkləmişdir. Bu, beynəlxalq aləmin ölkəmizə böyük hörmətinin və dəstəyinin təzahürüdür: "Əminəm ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələr COP29 konfransının işində fəal iştirak edəcəklər".

Digər dövlət başçılarının da çıxışlarından sonra sənədlər imzalanıb. Türk Dövlətləri Təşkilatının yeni bayrağı qəbul edilib. Bu barədə türk xalqlarını birləşdirən orta qardaşlıq və mədəni dəyərləri nəzərə alaraq və çoxşaxəli əməkdaşlığın, qarşılıqlı tərəqqinin, birlik və həmrəyliyin gücləndirilməsinə sadıqlığını təsdiq edərək, Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 22 avqust 2012-ci il tarixində Bişkekde keçirilmiş iclasının Memorandumuna əsasən, Dövlət Başçılar Şurası aşağıdakı qərar qəbul edib:

Türk Dövlətləri Təşkilatının bayrağı onun təsviri ilə birlikdə qəbul edilsin və bu qərar uyğun olaraq, digər Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası bayraqlarının rəng sxemlərinin Türk Dövlətləri Təşkilatının bayrağına uyğunlaşdırılmasına davam edilsin və bu təşkilatların yenilənmiş bayraqları qəbul edilsin.

Prezident İlham Əliyevin bu istiqamətdəki fikirlərini bölüşür, eyni zamanda təşkilatın daha da inkişaf etməsi və nüfuzlu beynəlxalq quruma çevrilməsi üçün səy göstərirlər. Azərbaycanın bu təşkilatla bağlı gördüyü işlər, irəli sürdüyü ideyalar və təşəbbüslər TDT-nin gələcək inkişaf trayektoriyasının nədən ibarət olacağına istiqamət verən mayak rolunu oynayır.

Azərbaycanın Türk dünyası ölkələrinin birliyinə daha bir töhfəsi isə Orta dəhliz layihəsidir. Orta dəhlizi dəyər zənciri də adlandırmaq mümkündür. Lakin bu dəhlizin üstünlükləri və əhatə coğrafiya-

keyfiyyətə yeni müstəviyə yüksəldib. Bu cür tədbirlər türk ölkələrinin liderləri arasında kommunikasiyaların daha da gücləndirilməsi, gündəmin aktual məsələləri ətrafında birgə müzakirə imkanlarının genişləndirilməsi, birliyimizin möhkəmləndirilməsi məqsədinə xidmət edir. Tədbirdə çox mühüm qərarlar qəbul olunub. Məhz bu baxımdan Şuşada keçirilmiş qeyri-rəsmi zirvə görüşünü Türk dünyası üçün tarixi sammit də adlandırmaq bilirik. Həmin tədbir çərçivəsində Qarabağ Bəyannaməsi imzalanıb. Bu mühüm sənəd də türk birliyinin daha da möhkəmləndirilməsi, TDT-nin beynəlxalq nüfuzunun gücləndirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

Cari ilin sentyabrında Latın qrafikalı, 34 hərfdən ibarət Ortaq Türk Əlifbasının qəbul edilməsi türk xalqlarının linqvistik mirasını qorumaqla yanaşı, onlar arasında qarşılıqlı anlaşmanı, eləcə də əməkdaşlığı daha da inkişaf etdirəcək. Həmin orta qələfbanın qəbulu türk xalqları arasında qarşılıqlı anlaşmanın və əməkdaşlığın daha da inkişafına töhfə vermək məqsədi daşıyır. Qəbul edilən əlifba ilə türk xalqları elmdən iqtisadiyata, siyasətdən humanitara qədər bir çox sahələrdə daha da yaxınlaşacaq, onların birlikdə hərəkət etmək qabiliyyəti artacaq.

TDT-nin 11-ci Zirvə görüşü isə "Türk Dünyasını Gücləndirmək: İqtisadi İntegrasiya, Davamlı İnkişaf, Rəqəmsal Gələcək və hamı üçün Təhlükəsizlik" şüarı altında keçirildi. Təşkilata üzv ölkələr yenidən bir araya gələrək, sonuncu zirvə görüşündən keçən dövr ərzində görülmüş işlər və əldə olunmuş nailiyyətləri qiymətləndirdilər, təşkilatın inkişaf etdirilməsi və fəaliyyətinin daha da genişləndirilməsi istiqamətində fikir mübadiləsi aparıldı. Zirvə görüşündə TDT-də müşahidəçi üzv statusuna malik ölkələrin də dövlət və hökumət başçıları iştirak etdilər. TDT-nin 11-ci Zirvə görüşündə dövlət başçıları müxtəlif sahələr üzrə əsas məsələlərə dair qərarlar qəbul etdilər. Üzv və müşahidəçi dövlətlər arasında çoxtərəfli əməkdaşlığın əsas aspektləri nəzərdən keçirildi. Türk Dövlətləri Təşkilatının 11-ci Zirvə görüşünün Bəyannaməsi imzalandı, TDT-nin bayrağı qəbul edildi. TDT-yə sədrlik Qazaxıstandan Qırğızistana keçdi. Türk Dövlətləri Təşkilatının 11-ci Zirvə görüşü üzv dövlətlər arasında sıx əməkdaşlıq əlaqələrini və integrasiyanı daha da gücləndirməyi hədəfləməklə, bu ölkələrə aid ən vacib məsələlərin müzakirəsi üçün mühüm platforma rolunu oynayacaq.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın möhtəşəm Qələbəsinə 4 il ötür. 44 günlük müharibədə qəhrəman ordumuz noyabrın 5-dən artıq Şuşa uğrunda döyüşlərə başlamışdı. Noyabrın 7-dən 8-nə keçən gecə keçilməz qalanı yüngül silahlarla yaran ıgıdlarımız bayrağımızı Şuşada ucaldılar.

İlk olaraq onu qeyd edək ki, Şuşa Azərbaycan üçün tarixi, mədəni və strateji baxımdan böyük əhəmiyyətə malik bir şəhərdir. XVII əsrin sonlarında Qarabağ xanı Pənahəli xan tərəfindən əsası qoyulan şəhər Azərbaycanın mədəni və siyasi mərkəzlərindən birinə çevrilib. Şəhər Azərbaycanın tarixi keçmişini, xanlıqlar dövrünü və Qarabağın qədim dövrlərdən etibarən Azərbaycan torpağı olduğunu simvolizə edir. Şuşanın azad edilməsi, tarixi ədalətin bərpası olaraq qəbul edilir.

Şuşa həm də Azərbaycanın "mədəniyyət beşiyi" sayılır. Azərbaycan musiqisinin və poeziyasının böyük nümayəndələri - Üzeyir Hacıbəyli, Bülbül, Natəvan və bir çox digər sənətkarlar Şuşada doğulub və yaradıblar. Qarabağ xanəndəlik məktəbinin və Azərbaycan musiqisinin inkişafında Şuşanın böyük rolu olub. Şuşanın azad edilməsi Azərbaycan mədəniyyətinin dirçəlişi və qorunması üçün də böyük əhəmiyyət daşıyır.

Şuşa dağlıq ərazidə yerləşdiyi üçün strateji baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. Şəhər həmçinin Laçın dəhlizinə yaxın olması səbəbilə Qarabağda hərbi və logistika baxımından əhəmiyyətli bir mövqedədir. Şuşanın geri qaytarılması Azərbaycanın hərbi mövqeyini daha gücləndirdi və müharibədə qələbəyə gedən yolu sürətləndirdi.

Şuşa eləcə də Azərbaycanın mənzərəli dağlıq ərazilərində yerləşdiyi üçün turizm potensialına malikdir. Şuşanın tarixi məkanları, mədəniyyət abidələri və təbii gözəllikləri turistlər üçün cəlbedici bir məkandır. Şuşanın azad edilməsi və bərpası bu şəhərin gələcəkdə turizm sahəsində də inkişaf edəcəyinə və regionun iqtisadi canlanmasına səbəb olacaq.

Şuşa həm də Azərbaycan xalqının milli birliyini, mübarizə ruhunu və vətən sevgisini simvolizə edir. Şuşanın azad edilməsi Azərbaycan xalqı üçün qürur mənbəyi oldu və Vətən müharibəsində qazandığı qələbənin simvoluna çevrildi. Bu şəhərin azad edilməsi təkcə bir ərazinin geri alınması deyil, həm də Azərbaycanın mədəni qələbəsi idi.

Şuşanın geri alınmasında Azərbaycan Ordusu qəhrəmanlıq və peşəkarlıq nümayiş etdirərək mühüm rol oynadı. Şuşa kimi strateji və mürəkkəb relyefə malik şəhəri geri almaq böyük hərbi bacarıq,

Şuşaya qovuşduğumuz o gün...

Azərbaycan Ordusunun əzmkarlığı, Ali Baş Komandanın güclü liderliyi və xalqın inamı ilə qazanılan Zəfər

hazırlıq və taktiki yanaşma tələb edirdi. Azərbaycan Ordusunun əzmkarlığı və qəhrəmanlığı nəticəsində Şuşa 28 il işğal altında qaldıqdan sonra 2020-ci il noyabrın 8-də azad edildi. Bu qələbə Azərbaycan xalqı üçün tarixi bir an olmaqla yanaşı, müharibənin hələdici dönüş nöqtələrindən biri oldu. İkinci Qarabağ müharibəsinə qədər Azərbaycan Ordusu illər boyu döyüş hazırlığını artırırmışdı. Müasir texnologiyalarla təmin olunmuş, müxtəlif döyüş şəraitlərinə uyğun təlimlər keçmiş hərbi qüvvələr yüksək döyüş qabiliyyətinə malik idi. Bu hazırlıq və nizam-intizam Şuşa əməliyyatında uğurlu nəticələr əldə edilməsinə kömək etdi.

Şuşanın azad edilməsində Azərbaycan Ordusunun xüsusi təyinatlı qüvvələrinin xüsusi rolu oldu. Dağlıq və çətin şəraitdə hərəkət edən qüvvələrimiz piyada olaraq döyüşə girdilər və Şuşanın küçələrinə yaxın döyüş əməliyyatlarını həyata keçirdilər. Xüsusi təyinatlıların təlimli, sürətli və çevik əməliyyatları nəticəsində düşmənin müdafiə mövqeləri darmadağın edildi.

Şuşaya əsas yollardan deyil, dağ yolları ilə daxil olmaq əməliyyatı isə gözənilməz və sürpriz hücum effekti yaratdı. Azərbaycan əsgərləri ağır şəraitdə, çətin relyefə hərəkət edərək şəhəri mühasirəyə aldılar. Bu, düşmənin müdafiə strategiyasını pozdu və onların gözləmədiyi istiqamətlərdən şəhərə girməyi mümkün etdi.

Azərbaycan Ordusu İkinci Qarabağ müharibəsi ərzində müasir hərbi texnologiyalardan, xüsusilə də dronlardan geniş şəkildə istifadə etdi. Şuşa istiqamətində də bu texnologiyalar düşmənin mövqelərini izləmək, zərbələr endirmək və ordunun təhlükəsiz irəliləməsinə təmin etmək üçün əsas rol oynadı.

Azərbaycan əsgərlərinin milli ruhu və Qarabağın azadlığı uğrunda mübarizə əzmi onların döyüşlərdə göstərdikləri cəsarətə böyük təsir göstərdi. Şuşanın azad edilməsi təkcə hərbi qələbə deyildi, həm də milli birliyin, vətən sevgisinin simvolu oldu. Azərbaycan Ordusu Şuşa əməliyyatında misilsiz qəhrəmanlıq göstərərək öz torpaqlarını azad etməklə xalqına qürur və sevinc bəxş etdi.

Prezident İlham Əliyevin siyasi uzaqgörənliyi, güclü liderlik qabiliyyəti və dövlət idarəetmə bacarığı sayəsində Azərbaycan Şuşa daxil olmaqla, Qarabağın bir çox ərazilərini işğaldan azad edərək tarixi ədaləti bərpa etmiş oldu. O, Azərbaycan Ordusunun və xalqının milli maraqlarını təmin etmək, torpaqların işğaldan azad edilməsi üçün ardıcıl və qətiyyətli addımlar atdı. Prezident Əliyev uzun illər boyu dünya ictimaiyyətinə və beynəlxalq təşkilatlara Azərbaycanın mövqeyini çatdırıb. O, Ermənistanın işğalçı siyasətini ifşa etməklə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü beynəlxalq səviyyədə tanı-

dırmağa nail olub. Müharibə zamanı da Azərbaycanın legitim müdafiə haqqını beynəlxalq aləmdə müdafiə etdi və haqlı mübarizəsini bütün dünyaya izah etdi. Əliyev hakimiyyətdə olduğu illərdə ordu quruculuğuna böyük diqqət ayırdı. Azərbaycan Ordusu müasir silah-sursatla təmin edildi, hərbiçilərin hazırlığına və təlimlərinə xüsusi önəm verildi. Bu hazırlıq Şuşanın da daxil olduğu Qarabağ ərazilərinin azad edilməsində hələdici rol oynadı.

Ali Baş Komandan milli həmrəyliyi gücləndirdi, cəmiyyətdə birliyə və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə ruhlandırıcı təsir göstərdi. Onun rəhbərliyi ilə dövlətin siyasi iradəsi möhkəmləndi və Qarabağ məsələsini ölkənin milli prioritetinə çevirdi, bu istiqamətdə strateji planlama həyata keçirdi. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu müharibə dövründə yüksək koordinasiya və strateji yanaşmalarla irəlilədi, xüsusilə də Şuşa kimi mürəkkəb ərazilərdə qələbə qazandı. 2020-ci il noyabrın 8-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şuşanın azad edildiyini elan etdi. Şuşanın azad edilməsindən sonra İlham Əliyevin Rusiya və Ermənistan rəhbərliyi ilə apardığı danışıqlar nəticəsində, noyabrın 10-da atəşkəs razılaşması imzalandı. Bu müqavilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etdi və Ermənistanın işğal etdiyi digər ərazilərdən çıxmasını rəsmiləşdirdi.

Türkiyə televiziylarına müsahibə verərək Prezident İlham Əliyev xüsusi vurğulamışdı ki, Şuşasız bizim qələbəmiz tam sayılmaz. Ermənistan rəsmiləri də xüsusi vurğulamışdılar ki, Şuşa kimdirsə Qarabağ onundur. Bu bir daha Şuşanın strateji və siyasi əhəmiyyətini göstərir.

Şuşanın bərpasına 2021-ci il yanvarın 14-dən başlanılıb və həmin vaxtdan ötən müddət ərzində burada çox sayda layihələr icra olunub. İlk növbədə, yol çəkilib, şəhərin elektrik təsərrüfatı bərpa edilib, düşmənin Şuşanı tərk edərkən dağıtdığı su xətləri yenidən qurulub və bura iki mənbədən suyun verilməsi reallaşdırılıb. "Xaribülül" hotelində yuxarıda vurğulanan ilin may-iyun aylarında ilk qonaqlar qəbul edilib. Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə tarixi-mədəni abidələrin yenidən qurulması diqqət mərkəzində saxlanılıb.

İşğal dövründə zərər görən tarixi abidələr, məscidlər və digər mədəniyyət ocaqları bərpa edilib. Şuşadakı Gövhər Ağa məscidi, Yuxarı Gövhər Ağa məscidi, Bülbülün ev-muzeyi və digər abidələr bərpa edilərək turistlər üçün açılıb.

Şuşaya gedən yeni avtomobil yolları və tunellər inşa edildi. Zəfər Yolu adlanan yeni yol Şuşanın Qarabağla daha rahat əlaqəsini təmin etdi.

Şuşada bir sıra mədəni tədbirlər və festivallar keçirilir. "Xaribülül" musiqi festivalı və "Vaqif Poeziya Günləri" ənənəvi olaraq yenidən təşkil

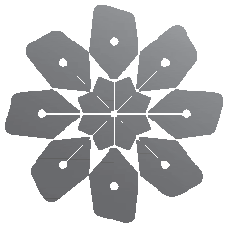
olunub. Bu tədbirlər həm mədəni irsin yaşadılması, həm də turizmin inkişafı üçün böyük addımlar idi.

Şuşada yerli sakinlərin geri dönməsi üçün yeni yaşayış kompleksləri və ictimai binaların inşasına başlanılıb. Məktəblər, xəstəxanalar və digər sosial infrastruktur obyektləri inşa edilərək əhali üçün yaşamağa uyğun şərait yaradılır.

Şəhər ərazisində yaşayış və qeyri-yasayış binaları ilə yanaşı, yeni dövlət qurumlarının obyektləri istifadəyə verilir. "Azərişiq" ASC-nin Şuşa Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzi yeni yaradılan dairəvi təchizat sxeminin tərkib hissəsi kimi layihələndirilib, "Nöqtə Buludu" texnologiyasından istifadə edilməklə ərazinin virtual xəritəsi hazırlanıb, əraziyə getmədən sahədə ölçmə və layihələndirmə işlərinin yerinə yetirilməsi, görülməli işlərin əvvəlcədən planlaşdırılaraq vaxta qənaət edilməsi, həyata keçirilən tədbirlərin monitorinqinin və qiymətləndirilməsinin aparılması təmin olunub. 2040-cı ilə perspektiv inkişaf nəzərə alınmaqla hazırlanan Şuşa şəhərinin su təchizatı, kanalizasiya və yağış suları sisteminin yenidən qurulması layihəsi 25 min nəfərin tələbatının ödənilməsinə hesablanıb. Layihəyə əsasən şəhərin orta gündəlik su tələbatı 105 litr-saniyə təşkil edir. Şuşada yeni yaşayış və qeyri-yasayış binalarının sürətlə inşası sakinlərin doğma yurd-yuvalarına qayıdışını tezləşdirir. Şəhər ərazisində infrastruktur yeniləndikcə, küçələr abadlaşdırılır və adlar verilir. Yol boyu küçələrin adlarının əks olunduğu lövhələr bunu təsdiqləyir. Heydər Əliyev, 8 Noyabr, Dəmir Yumruq, Zəfər, Qarabağ, Atatürk, Xurşidbanu Natəvan, Xan Şuşinski, Molla Pənah Vaqif və Pənahəli xan küçələri Azərbaycanın tarixi irsinin Şuşada bərpa olunduğunun bariz nümunəsidir.

Bütün bu quruculuq işlərinin, tədbirlərin isə əsas məqsədi Şuşanı əvvəlki mədəni əhəmiyyətinə və gözəlliyinə geri qaytarmaq, eyni zamanda onu Azərbaycanın mədəniyyət mərkəzi kimi dünya səviyyəsində tanıtmaktır.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Mısavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

4 il öncə bu günlər Azərbaycan tarixinə möhtəşəm Zəfərlə yazıldı. Vətən müharibəsindəki qələbəmiz xalqımıza 30 il gözələdiyi duyğuları yaşatdı. Qəhrəmanlar sayəsində işğal altında olan Qarabağ azad edildi, Azərbaycan xalqı və dövləti hələ uzun illər danışılacaq möhtəşəm qələbəyə şahidlik etdi.

Qarabağın baş tacı Şuşa şəhəri isə 28 il 6 ay sonra, 2020-ci ilin 8 noyabrında işğaldan azad olundu.

Şanlı Azərbaycan Ordusunun bu möhtəşəm zəfər xəbərini, Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Şəhidlər xiyabanından Azərbaycan xalqına müraciətində elan etdi:

“Əziz həmvətənlər, əziz bacılar və qardaşlar!

Böyük fəxarət və qürur hissi ilə bəyan edirəm ki, Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bütün şuşalıları ürəkdən təbrik edirəm.

İyirmi səkkiz il yarım işğal altında olan Şuşa azad edildi! Şuşa indi azaddır! Biz Şuşaya qayıtmışıq! Biz bu tarixi Qələbəni döyüş meydanında qazandıq. 2020-ci il noyabrın 8-i Azərbaycan tarixində əbədi qalacaqdır. Bu tarix

əbədi yaşayacaqdır.”

Sabah Zəfər tariximizin 4-cü ili tamam olur. “Yeni Müsavat” qəzetinin əməkdaşı Vətən müharibəsinin qəhrəmanlarından biri ilə, Ülvi Rüstəmli əlaqə saxlayıb. Qarabağ qazisi qələbənin 4-cü ilində müharibə günlərini belə xatırlayır:

“Vətən müharibəsində iştirak edəndə 24 yaşım var idi. Bakıda yaşayırdım. Əslən qarabağlı, şuşalıyam. Oktyabrın ayın 1-də Şuşa Hərbi Komissarlığından könüllü müharibəyə yollandım. Öncə bizi Füzuliyə apardılar, oradan da Qaraxanbəyli istiqamətində döyüşlərə qatıldım. Oktyabrın 18-də ermənilərin minomyot atəşi nəticəsində yaralandım, kəllə-beyin travması aldım. Yaralı halda məni Xocavənd hospitalına apardılar. İki həftəlik müalicədən sonra Norcuycv Surxayın taboru ilə yenidən döyüşlərə qatıldım. Allah rəhmət eləsin! Xocavəndin Tuğ kəndindən döyüş

Milli şüur, vətənpərvərlik

ÜSAVAT
N 204 (8577) 7 noyabr 2024

“Şükür ki, Şuşada yaşamaq qismət oldu”

Şuşada toy edəcək Vətən müharibəsi qəhrəmanından təsirli sözlər

şə-döyüşə Şuşanın kəndlərinə çatdıq. İsa bulağının alt tərəfindəki meşəlikdən başlayaraq Şuşaya yol aldım. Müharibənin son günləri idi. Şuşaya yaxınlaşmışdıq. Onları indiyə qədər sözlərlə ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm. Özüm şuşalıyam deyə mənim üçün o günləri xatırlamaq ikinə qətiyyətdir. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!”

Qəhrəmanımız hazırda Şuşada yaşayır və işləyir:

“Çox şükür ki, artıq Şuşada yaşamaq qismət oldu. 7-8 ay öncə işləməyə gəlmişdim. Şuşalıları üçün tikilən yaşayış binasında komendant köməkçisi işləyirəm. Evim 10-15 gündən sonra hazır olacaq, ailəmiz də o zaman köçəcək, inşallah. Yaxın aylarda evlənəcəm. Toyumu Şuşada keçirəcəm”.

Ülvi Rüstəmli “Vətən müharibəsi iştirakçısı”, “Cəsur döyüşçü”, “Şuşanın azad

olunmasına görə”, “Füzulinin azad olunmasına görə”, “Xocavəndin azad olunmasına görə”, “Qubadlının azad olunmasına görə” medalları ilə təltif olunub.

Yeri gəlmişkən, Zəfər parkının ərazisində 8 Noyabr - Zəfər gününü əks etdirən memorial abidə ucaldırılıb. Parkın girişində 44 tağ elementindən istifadə edilib. Tağlar Qələbəyə apararəmzi yolun başlanğıcı-

nı tərənnüm edir. İnşası davam edən tağın hündürlüyü 44 metr, eni isə 22 metrdir. Memorial abidə Zəfər gününü və sarsılmaz birliyi təcəssüm etdirəcək. Memorial abidənin ətrafında Qarabağ xalçalarındakı naxış və bəzək elementlərini əks etdirən yaşıllıq salınıb. Zəfər muzeyinə park ərazisindən iki istiqamətdə giriş olacaq. Sahəsi 9 min 200 kvadratmetr olan muzeyin yan divarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan əsgər və zabitlərin adları qeyd ediləcək. Ziyarətçilər muzeyi gəzdikdən sonra park hissəsinə daxil ola biləcəklər. Zəfər parkında həmçinin tematik bağça, kaskad tipli şəlalə, Qarabağ yaddaş bağçası və park ümumi baxış nöqtəsi yaradılacaq. Parkın sonunda Azadlıq Bayrağı meydanının inşası da nəzərdə tutulur. Yaddaş bağçası parkın son hissəsində yaradılacaq. Bu hissəyə enən ciğir hündür haşiyəli çiçək və yaşıllıqlarla əhatə olunacaq. Yaddaş bağçasının ətrafında istirahət guşələri yaradılacaq, oturmaqalar qoyulacaq. Su hövzəsinin mərkəzində isə Azərbaycan Bayrağı dalğalanacaq.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

COP29-a hazırlıq davam edir, metronun qrafikində dəyişiklik olacaq

Noyabrın 11-13-də “Bakı Metropoliteni” QSC-nin stansiyaları sənişinlərin girişi üçün şəhər saat 05:00-da açılacaq

Bir neçə gündən sonra Azərbaycanda COP29 keçiriləcək. Qlobal tədbirlə bağlı hazırlıqlar davam edir.

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində “Yaşıl Rəqəmsal Fəaliyyət” üzrə COP29 Bəyannaməsi qəbul ediləcək.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin məlumatına əsasən, bəyannamənin qəbulu hökumətlər, beynəlxalq təşkilatlar, maliyyə institutları, xeyriyyə təşkilatları, özəl sektor və qeyri-hökumət təşkilatları, akademik dairələr tərəfindən həyata keçiriləcək.

Bəyannaməni qəbul etməklə tərəflər iqlim dəyişikliyi təsirlərini azaltmaq, qarşıdakı məqsədlərə nail olmaq üçün rəqəmsal texnologiyaların rolunu qəbul etmək, BMT-nin İqlim Dəyişmələri haqqında Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC), Paris Sazişinin hədəflərini, 2030-cu il üçün nəzərdə tutulan məqsədləri dəstəkləmək niyyətlərini bəyan edəcəklər.

Tərəflər rəqəmsal innovasiyaların düzgün istifadəsinin müxtəlif iqtisadi sektorlarda is-

tixana qazı emissiyalarının azaldılmasına və iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşmasına təsirini vurğulamaqla yanaşı, köhnə rəqəmsal infrastrukturun ekoloji cəhətdən zərərli ilə bağlı problemlərin həll edilməsi üçün qeyd edəcəklər.

Bəyannamədə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sektoru tərəfindən istixana qazları emissiyaları və enerji istehlakı ilə bağlı daha ardıcıl, texniki cəhətdən hərtərəfli məlumatların təqdim edilməsinin iqlimə təsirlərin qiymətləndirilməsində irəliləyişlərə əhəmiyyətli töhfə verəcəyi bildiriləcək. Həmçinin rəqəmsal bərabərsizliklər ədalətli, inklüziv və rəqəmsal keçidlərə nail olmaq üçün əsas maneə kimi vurğulanacaq. Rəqəmsal giriş, imkanlar və resurslardakı boşluqların bərabərsizlikləri artıracağı və global iqlim səylərini çətinləşdirəcəyi qəbul ediləcək.

Rəqəmsallaşmanın global davamlılıq baxımından tam faydalı olması üçün bu bərabərsizliklərin aradan qaldırılmasının vacibliyi qeyd edilməklə bütün cəmiyyətlərin - yerli xalqların, yerli icmaların, qadınların, uşaqların, gənclərin və əlilliyi olan

şəxslərin - bu imkanlardan faydalanmalı və heç kimin geridə qalmamalı olduğu bəyan ediləcək.

COP29 zamanı vətəndaşların və xarici qonaqların rahat hərəkətini təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər görülməkdir. Xüsusilə ictimai nəqliyyatın hərəkəti ilə bağlı müəyyən edilmiş tədbirlər həyata keçiriləcək. Belə ki, noyabrın 8-9-da Azərbaycanda Zəfər və Bayraq günləri ilə əlaqədar qeyri-iş günləri hesab olunduğundan Bakı metropolitenində iş rejimi dəyişdiriləcək.

“Bakı Metropoliteni” QSC-nin rəis müavini Hida-

yət Məmmədov bayram və BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) günlərində metronun fəaliyyətinə dair bri- finqdə deyib ki, noyabrın 10-u bazar günü olsa da, qatarların hərəkət qrafiki bayram günlərində olduğu kimi təmin ediləcək: “Qeyd edilən 3 gün ərzində “Qırmızı xətt”in “Həzi Aslanov” - “28 May” sahəsində qatarların hərəkəti saat 07:00-dan 21:00-dək 2,5 dəqiqə təşkil ediləcək. “Yaşıl xətt” və “Qırmızı xətt”lərin birləşdiyi “28 May” stansiyasından “İçərişəhər” və “Dərnəgül” istiq-

mətlərində qatarların hərəkət intervalı 2 dəfə çox olacaq. Bayram tədbirləri və kütləvi-mədəni proqramların təşkililə əlaqədar metropolitenə sənişin axınının istiqamətlərinin tez-tez dəyişməsi mümkün olduğundan, “Bakı Metropoliteni” QSC-nin rəhbərliyi və əməkdaşlarının növbətçilik cədvəli əsasında işə cəlb edilməsi təmin olunacaq. Stansiyaların infrastrukturunun, həmçinin mühəndis-texniki qurğuların fəaliyyəti nəzarət altında saxlanılacaq. Ehtiyat qatarlar zəruri hallarda xətlərə buraxılmağa hazır saxlanılacaq”.

Rəis müavini qeyd edib ki, bu 3 gün ərzində “Bakmil” stansiyasına qatarların hərəkəti şənbə günü cədvəlinə uyğun tənzimlənəcək.

Qeyd edilib ki, ilk 3 gündə (noyabrın 11-13-də) “Bakı Metropoliteni” QSC-nin stansiyaları sənişinlərin girişi üçün şəhər saat 05:00-da açılacaq.

Şəhərdə cəmiyyətin rəis müavini Hidayət Məmmədov qeyd edib ki, bu addım COP29 Əməliyyat Şirkətinin müraciətinə əsasən atılacaq.

Rəis müavini əlavə edib ki, noyabrın 11-13-ü ölkəmizdə qeyri-iş günü elan edilərsə də, metroda qatarların hərəkət qrafiki adi iş günlərinə uyğun qurulacaq: “3 gün ərzində “Qırmızı xətt”in “Həzi Aslanov” - “28 May” sahəsində qatarların hərəkəti şəhər saatlarında 07:00-dan 10:00-a qədər, axşam saatlarında isə 17:30-dan 19:30-a qədər 2 dəqiqə fərqlə təşkil ediləcək. “Yaşıl xətt” və “Qırmızı xətt”lərin birləşdiyi “28 May” stansiyasından “Dərnəgül” (Yaşıl xətt) və “İçərişəhər” (Qırmızı xətt) istiqamətlərində qatarların hərəkət intervalı 2 dəfə çox olacaq. Bu, metro xətlərinin mövcud texniki xüsusiyyətlərinə görə hazırkı dövrə adi iş günlərində təbiiq olunan mümkün ən optimal hərəkət qrafikidir”.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Ermənistan sülh imzalamaq əvəzinə, müxtəlif bəhanələrlə "sülh manevrləri" edir. Sülh üçün şərtlər və atılması gereken addımlar aydındır. Ancaq İrəvan bunun - Azərbaycanın konkret təklifləri ətrafında saziş imzalamaq əvəzinə, hər dəfə qeyri-real təkliflər paketi yollamaqla prosesi uzadır.

Ümidlər vardı ki, COP29 ərəfəsində hansısa bir cəhivə sazişi imzalana bilər. Bu, həm də o kontekstdə qeyd edilir ki, Ermənistan Bakıda keçiriləcək COP29-a dövlətidir. Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın Bakıda keçiriləcək COP29 İqlim Konfransında iştirak etmək niyyətində olduğu barədə "Hraparak" qəzeti yazıb. Bakının xoş məramına baxmayaraq, hələ də Ermənistan rəhbərliyi mövqeyini qətiləşdirməyib. Amma erməni rəsmilər davamlı şəkildə COP29-u sülh müqaviləsinin imzalanması üçün şans kimi qiymətləndirib, yarımçıq sülhü imzalamaq üçün cəhdlər göstərməkdədirlər. Qəribədir, hələ də sülh imzalamaq istədikləri ölkənin dövlətinə rəsmi reaksiyaları bəlli deyil, amma sülh layihəsini alayarımcıq imzalamağa çalışırlar. Yeri gəlmişkən, elə bugünlərdə Bakı sülh sənədinin 11-ci variantını İrəvana göndərüb.

Qlobal tədbirə sayılı günlər qalmış isə Ermənistan hökuməti Azərbaycanla sülh müqaviləsi ilə bağlı növbəti təkliflər paketini təqdim etdiyini xatırladı. Ermənistanın xarici işlər nazirinin müavini Paruyr Hovhannisyan bildirib ki, "Son təkliflərimizi göndərmişik və Azərbaycan tərəfinin cavabını gözləyirik".

Maraqlıdır, Ermənistan bu "manevrlər"i hara qədər edə biləcək? Azərbaycan tərəfi bu "məktub-məktub" oyununu sonlandırmaq üçün hansı addımları ata bilər?

Sabiq maliyyə naziri, siyasi ekspert Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında rəsmi İrəvanın avantürüst siyasəti ilə bağlı maraqlı fikirlər söylədi: "Ermənistan artıq 4 ilə yaxındır ki, Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamaq ətrafında siyasi spekulasiyalarla məşğuldur. İlk baxışda baş nazir Nikol Paşinyanın sülh müqaviləsi ilə bağlı çağırışları maraqlı görünə bilər, realıqda bu çağırışlar sözdən uzağa getmir. Yəni "sülh müqaviləsi istəyirik" deyib, görülməyən erməni hökuməti gerçək olaraq sülh müqaviləsi bağlamaq üçün heç nə etmir. Dünya tarixində heç bir məğlub ölkə qalib ölkənin torpaqlarına rəsmi id-

Ermənistanın COP29 ərəfəsində sülh manevri - Bakıdan reaksiya

Azərbaycanın rəsmi dövlətinə hələ də qəti cavab verə bilməyən Ermənistan hakimiyyətinin yarımçıq sülhü imzalamaq niyyəti ilə bağlı növbəti oyunu

Sabiq nazir: "Ermənilərin əsas hədəfi zaman əldə edib, öz ordusunu yeni müharibəyə hazırlamaqdır"

Politoloq: "Ermənistanın regiona və bölgəyə gərginlik gətirən siyasi dəsti-xətti bütövlükdə rəsmi Bakı və İrəvan arasında sülh sənədinin imzalanmasına icazə vermir"

dialı olduğu halda, onunla sülh müqaviləsi bağlamağa təşəbbüs göstərməyib. Ancaq erməni həyasızlığının həddi çox genişdir. Torpaq iddiaları ortada olduğu halda hansı sülh müqaviləsindən söhbət gedə bilər? Bunlar özləri Azərbaycan tərəfinin yerində olsaydılar belə bir müqavilə imzalamağa razılıq verərdilermi? Əslə! Baxın, nə qədər siyasi sərsəm olmalısın ki, başqasının torpağına rəsmi olaraq iddialı qala-qala onunla sülh müqaviləsi bağlamağa çağırışlar edəsən..."

F.Yusifov xatırladı ki, bundan əvvəl Ermənistan Azərbaycanın sülh müqaviləsi üzrə təkliflərinə 70 gündən sonra cavab vermişdi: "İndi Azərbaycanda keçiriləcək COP29 kimi mötəbər beynəlxalq tədbirə sayılı günlər qalmış Ermənistan hökuməti əl-ayağa düşüb, tələm-tələsik Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamağa çalışır. Nə baş verir? Mən Ermənistan hökuməti-

nin bu çağırışlarını 44 günlük müharibədəki ağır məğlubiyyətdən sonra onların sülh müqaviləsi ətrafında oynadıqları oyunların davamı hesab edirəm. 30 il Ermənistan və Qarabağda azərbaycanlıları terror edən və hərbi cinayətlər törədən bu dövlət birdən-birə bütün dünyaya özünü "sülh göyərçini" kimi təqdim etməyə çalışır. Təbii ki, bu, bir görüntüdür. Sülh istəyən öncə torpaq iddiasından əl çəkməlidir. Bunlar isə min bir bəhanə ilə bu iddialardan əl çəkmək fikrində deyillər. Deməli, sülh müqaviləsi bunlara təhlükəsizliklərini təmin etmək üçün lazımdır ki, belə bir şəraitdə ordularını yetərinə gücləndirə bilsinlər". **Sabiq nazir qeyd etdi ki, növbəti il üçün Ermənistanın ötən illərlə müqayisədə hərbi xərclərini bir neçə dəfə artırması da dediklərimizin sübutudur:** "Azərbaycan hökuməti Ermənistanın bu oyunlarının nəyə hesablandığını çox

yaxşı bilir və rəsmi Bakı İrəvanın sülh müqaviləsi ətrafındakı yalançı göz yaşlarına haqlı olaraq inanmır. Ermənilərin əsas hədəfi zaman əldə edib, öz ordusunu yeni müharibəyə hazırlamaqdır. Onların sülh müqaviləsi ətrafındakı bütün oyunları buna hesablanıb". **F.Yusifov şübhə etmir ki, okeanın o tayından bugünlərdə Azərbaycana Ermənistanla COP29 ərəfəsində sülh müqaviləsi bağlamaqla bağlı gələn "təhdid" məktubu da Ermənistan hökumətinin oradakı erməni lobbisinin əli ilə qurduğu bir oyun idi:** "İndi ermənilərin ümidləri puç oldu. Bütün imkanlarını bir araya gətirib seçkilərdə demokratları dəstəkləyən erməni lobbisinin və paralel olaraq Ermənistan hakimiyyətinin gözləntiləri doğrulmadı. İstisna etmirəm ki, özünü dünyaya "sülh göyərçini" kimi göstərmək istəyən Nikol Paşinyan COP29-da iştirak üçün Bakıya gələ bilər. Bununla da

o, bütün dünyaya bir daha göstərməyə çalışacaq ki, biz Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamaq üçün əlimizdən gələni etsək də, Azərbaycan bunu "istəmir". Təbii ki, Azərbaycanla bağlı məsələlərdə ikili standartlar prizməsindən çıxış edən Qərbin siyasi dairələri də bunu əllərində bayraq edib bizim üzərimizə gəlməyə çalışacaqlar. Bütün hallar üçün ABŞ-dakı seçkilər ermənilərin bütün bu saxta sülh müqaviləsi oyunlarına da son verəcək. Biz gerçək sülh müqaviləsi istəyirik. Bu müqavilə hər iki tərəfi qane etməlidir..."

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq Tural İsmayilov qeyd etdi ki, bu günə qədər Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhlə bağlı yekun anlaşmaların əldə edilməməsinin günahkarı Ermənistandır: "Ermənistanın regiona və bölgəyə gərginlik gətirən siyasi dəsti-xətti bütövlükdə rəsmi Bakı və İrəvan arasında sülh sənədinin imzalanmasına icazə vermir. Həmçinin Ermənistanın təxribatçı mövqelərinə rəğmən hələ də özünü sülhpərvər ölkə kimi göstərməsi, Azərbaycanı ittiham etmə tendensiyası davam edir".

T.İsmayilov bildirdi ki, Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Paruyr Ovannisyanın açıqlamaları da ənənəvi erməni yalanının növbəti dəfə Paşinyan komandasında olan siyasətçilərdən biri tərəfindən söylənilən etirafının davamıdır: "Azərbaycan Ordusunun gücü hesabına torpaqlarını azad etsə də, Ermənistanla dürrüst, səmimi sülh müqaviləsinin imzalanması və Cənubi Qafqaza obyektivliyin gəlməyi naminə çalışır. Amma təəssüflər olsun ki, Ermənistanın həyata keçirdiyi xətt aqressiv davranış, regiona qarşı qeyri-səmimi mü-

nasibət iki ölkə arasında yekun sülh sənədinin imzalanmasında maneələr törədir. Ümumiyyətlə, iki dövlət arasında sülhün imzalanması və dövlətlərarası münasibətin bərpası rəsmi İrəvandan asılıdır. Ermənistan və havadarlarının müxtəlif bəhanələrlə bölgədə sülhdən yayınması acı reallığı növbəti dəfə göz qabağına qoyur".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə də hesab edir ki, Ermənistan tərəfin Azərbaycana yeni sülh təklifi paketi göndərməsi manipulyasiyadır: "Çünki sülh mətni hazırdır və Ermənistan Konstitusiyasında qanunvericilik bazasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını çıxarmalıdır. COP29-a kimi Ermənistan Azərbaycanla hər bir baza sənədi imzalamaq istəyirsə, sülh qovşağı təkliflərini prosese salmamalıdır. Artıq Trampın ABŞ prezidenti seçilməsi Ermənistan hakimiyyətini məyus edib. Çünki Donald Tramp Cənubi Qafqaz siyasətini prioritet etməyəcək. Ermənistan məcbur qalıb Türkiyə və Azərbaycanla əlaqələri normalaşdıracaq, Vaşinqtondan Ermənistanə dəstək olmayacaq. Düzdür, Bayden çalışır ki, ilin axırına kimi sülh müqaviləsi bağlansın. Amma Ermənistan hakimiyyətinin yenə sənəd oyunlarını görürük. Əgər sülh müqaviləsinin 90 faizi razılaşdırılıbsa, nədən sülh təkliflərini Ermənistan tərəfi verir?! Bu, anlaşılmazlıq yaradır". M.Əsədullazadənin sözlərinə görə, yaxşı olardı ki, Ermənistan sülh müqaviləsinin mətnini tam yerinə yetirsin və yekun sülh müqaviləsi bağlasın: "Regionda siyasi proseslər Ermənistan əleyhinə işləyir. Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlayarsa, Ermənistan daha da müstəqil siyasət aparacaq".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Mələyən demokratiya

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Öncə Trampı təbrik edirəm, ümidvaram bu təbrik də siyahıya salınar. Hətta mən Salvador prezidentindən daha öncə təbrik eləmişdim, lakin hələlik bizi nəzərə almırlar. İnşallah, vaxt gələcək, bu dünyada sadə vətəndaşların təbrik mesajları manşetdən veriləcəkdir. O gün uzaqda deyildir. Sabaha-birigünə düzələr.

Əslində bu "sabah-birigün" ifadəsini havadan yazmıram, Tramp seçki öncəsi Amerika xalqına söz verib ki, mən prezident seçin, 3 günə hamınızı xoşbəxt eləyəcəyəm. Yağ-bal içində üzəcəksiniz.

Edə biləmi? Şübhəsiz. Əgər Amerika camaatının yarıdan çoxu Tramp ağıldadırsa, niyə olmasın? Əsas insanın qəlbi, daxili inamıdır. Özünə təlqin edə bilirsənsə, həmişə xoşbəxt olarsan. Məsələn, Hindistanda bunun təlimi də var. Küçədə yatırsan, acından günorta durursan, lakin yoqa ilə məşğul olub əbədi xoşbəxtliyə yetişirsən. Orada bir Sadquru adında kişi var, hərdən bizim vilayətə də gəlir, millətdən pul yığır, xoşbəxtlik səpir, gedir. Prinsipcə, bizim onun xoşbəxtliyinə çox ehtiyacımız yoxdur, sadəcə, nə ziyanı var ki. Xoşbəxtlikdən hələ heç kim ziyan görməyib. Bu haqda mən xəbərlərdə də oxumuşam: "Xoşbəxtlikdən insan tələfatı olmayıb".

Sözləşmə, 3 günlük səadət proseduru biz bir dəfə yaşamışıq, xalqın yadından çıxıb bəlkə. 1992-ci ildə rəhmətlik Nizami müəllim eynilə Tramp tipli vədlərlə az qalmışdı qələbəni Elçibəyin əlindən qapsın. Bizim bir gənc qahım həmin vaxt seçkidən gəlib fəxrlə demişdi ki, Nizami müəllimə səs verdim, mən səbəbini soruşanda belə izah etmişdi: "Hamımıza 2 otaqlı ev verəcək, pul-para da üstündə".

Dünya miqyasında isə Tramp müəllim 1 gecədə Rusiya-Ukrayna savaşını bitirməyə söz veribdir. Hazırda xeyli adam da intizarla bu vədin yerinə yetməsinə gözləyir. Edəcəkmik? Yəne, şübhəsiz! Koronavirus təzə çıxanda onu müalicə etmək üçün Amerika xalqına ağardıcı içməyi məsləhət görən adamdan nə desən gözləmək olar. Üstəlik, 90 cinayət işi üstündə ola-ola gəlib dünyanın ağasına çevrilirsən. Möhtəşəm adamdır. Kriminal dünyada kriminal avtoritet olmasın həyatın mənası nədir?

Əgər hansısa avamlar çıxıb "bəs niyə müharibəni 1 günə bitirmirsən" soruşsa, Tramp Aytmatovdan sitat gətirə də bilər: "Gün var əsrə bərabər". Yalandırmı? Yox.

İnsanların ən çox nifrət elədiyi şey əslində pislik deyil ki. Müdriklər tarix boyunca dəfələrlə təkrar ediblər: "Bəşəriyyətin ən sevmədiyi hal, proses təmənnasız yaxşılıqdır". Yaxşılıq, düzgünlük, mərdlik bağışlanmır. Tək-tük adamların özlərinə təskinlik üçün uydurduqları "balığı at dəryaya, xalq bilər"-filan tipli gözəlləmələrə də inanmayın. Necə deyirlər, istisnalar ümumini dəyişmir. Orta statistik insanın şüuraltısında, qəlbinin ən dərin guşələrində yaxşı adama, qəhrəmana, xeyirə, mərhəmətə gizli nifrət yatır. (Bu abzasın ABŞ seçkisinə dəxli yoxdur, ümumi fikirlərimi yazdım və nə Trampı qorxu tanrısı Deymos, nə Harris müdriklik ilahəsi Afina sayıram. Və indi bu cümləni yazarkən ağıma gəldi ki, Deymos-la demossu, yəni xalqı qədim yunan mifologiyasında bir-birindən cəmi 1 hərf ayırırmış. Xalqı qorxutmağın çox asan olduğuna işarə ediblər sanki).

Yazını isə ta müdrik fikirlərə keçmişkən, Həsən bəy Zərdabidən sitatla bitirək: "Məlumdur ki, heyvan haraya getmə gedər, hər tərəfə istəsə baxar, hər nə istəsə eləyər, haçan keyfi necə istəsə mələyər, amma insan nəinki öz istədiyini edə bilmir, hətta keyfi istədiyi kimi danışa da bilmir".

Kövrək siyasi və strateji proseslər yaşayan Moldovada vəziyyət qarışıq bilər. Qərbyönlü Maya Sandunun daha çox səs toplayaraq rusiyayönlü rəqibini məğlub etməsindən sonra ölkədə zorakı hadisələrin yaşana biləcəyinə dair xəbərdarlıqlar edilir.

Məsələ ondadır ki, rusiyayönlü namizəd də 47 faiz səs yığıb və ortada seçkilərin saxtalaşdırılması iddiaları var. Mühüm məqamlardan biri də Kremlin Maya Sandunu Moldova prezidenti kimi tanınamasındır. "Maya Sandu ölkəsinin prezidenti deyil, çünki Moldovada əhalinin əksəriyyəti ona səs verməyib, söhbət bölünmüş cəmiyyətdən gedir", - deyər Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib. Onun sözlərinə görə, xaricdə yaşayan minlərlə Moldova vətəndaşına ölkədə keçirilən prezident seçkilərində səs vermək imkanının verilməməsi seçkilərin nəticələrinə təsir etməyə bilməzdi: "Bu seçkilər nə demokratik, nə də ədalətli idi". Kremlin sözcüsü qeyd edib ki, Rusiya Moldovada seçkilərə müdaxilə etməyib: "Rəsmi Moskva etibarlı məlumatlarla dəstəklənən heç bir qınaq eşitməyib. Moldova müxalifəti qeyri-qanuni hücumlara və həbslərə məruz qalır - bu, rəsmi Kişinyovun qeyri-demokratik xəttinin təzahürüdür". Peskov əlavə edib ki, Dnestryanı bölgənin sakinləri Moldovanın hazırkı rəhbərliyini dəstəkləməyə meylli deyillər. Məhz elə Dnestryanı bölgənin əhalisinin favoritliyi ilə ölkə qarışıq bilərmi?

Moldovanın əsas müxalif qüvvələri - Sosialist Partiyası və "Qələbə" bloku (İlon Şor) 3 noyabr seçkilərini tanımadıqlarını elan ediblər. Bu barədə partiyalar bəyanat yayıblar. Bəyanatda bildirilir ki, xaricdəki seçki məntəqələrində Maya Sandunun xeyrinə kütləvi seçki saxtakarlığına dair sübutlar var. Moldova müxalifəti prezident seçkiləri ilə bağlı Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət edəcəklərini açıqlayıblar. "Sandu prezident postunu qoruyub saxlayarsa, biz Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarına Konstitusiya Məhkəməsinə etiraz edəcəyik, çünki biz ölkədə hakimiyyəti ələ keçirmiş Qərb qüvvələrinin yaratdığı xaosu qəbul edə bilmərik", - "Qələbə" blokunun lideri

Rusiya Moldovanı qarışdırma biləcəkmik - Kreml Sandunu tanımır, Dnestryanıda isə...

Qərbyönlü namizədin prezident seçilməsini müxalifət və Moskva qəbul etmir, zorakı hadisələrin yaşana biləcəyinə dair xəbərdarlıqlar edilir - təhlil

İlon Şor vurğulayıb. Sosialist Partiyasının dəstəklədiyi namizəd, etnik qaquaz Aleksandr Stoyanoğlu 3 noyabr seçkisinə rəqibi, hazırkı prezident Maya Sanduya ölkə xaricindən gələn səsə hesabına məğlub olub. Belə ki, Moldova daxilində səs verməkdə Stoyanoğlu 51,19% səs toplayıb, ölkə xaricindən, xüsusilə Avropadan gələn diaspor səsələri isə Maya Sandunun 55,33% səsə qalib gəlməsini təmin edib. Müxalifət buna görə nəticəyə kəskin etiraz edir.

Gürcüstan kimi Moldovada da insanlar səs verməkdə Rusiya qorxusunu gizlədə bilmədilər. Çoxlarının nəticələrinə şübhə ilə yanaşdığı səs verməkdə Moldovanın Avropa İttifaqına inteqrasiyasına səs verənlərlə bunun əleyhinə olanların səsi demək olar ki, yanbayarı bölündü. Cüzi üstünlüklə Al-yə inteqrasiya tərəfdarları önə çıxdılar ki, bunun da obyektivliyinə, Rusiya başda olmaqla, inanmayanlar kifayət qədər çoxdur. Təkcə Rusiyanın başçılıq etdiyi BRICS sammitinə toplaşan ölkələrin və liderlərin sayı ABŞ

başda olmaqla, Qərbin siyasətinin fiaskoya uğradığının ən bariz göstəricilərindən biri oldu. İkiüzlülük, qorxaqlıq, riyakarlıq, ayrı-seçkilik, ikili standartlar və digər eybəcər xüsusiyyətlər üzərində qurulan bu siyasət əvvəl-axır dünyada bugünkü təhlükəli vəziyyətin yaranmasını qaçılmaz etmişdi.

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Moldovada seçkinin nəticələrindən sonra mitinqlər olmayıbsa, deməli, müxalifət reallıqla barışıb: "Görünür, müxalifət Gürcüstanda olduğu kimi etiraz aksiyalarına hazırlaşmır. Əslində qaquaz namizəd tərəfdarlarını meydana çağırmaqla, bunu etməyibse, o zaman nəticə əldə etməyəcəyini düşünür. Rusiya Moldovanı itirib, bu ölkə Avropa Birliyinin üzvlüyünə namizədlik statusu qazanıb və referendumun nəticələri də bəllidir. Bundan sonra separatçı bölgədə qarışıqlıq yaratmaq istəsə belə, faydası olmayacaq. Sadəcə, Moldova Dnestryanı ərazilərdən rus qoşunlarını çıxarmalıdır

ki, bunu reallaşdırmaq indi asan görünür".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun fikrincə, yaxşı oyun quruldu: "Moldova "Qərbin", Gürcüstan "Rusiyanın". Bu nəticələr həm Qərbin, həm də Rusiyanın müzakirə və rəqabət kanallarını stimullaşdırır. Bir sözlə, Moldova da, Gürcüstan da eyni ssenarilər üzrə qarmaqarışıq təhlükələrlə üz-üzədir. Son nəticə isə Ukraynanın taleyini masaya qoyur".

Siyasi ekspert Məhəmməd Əsədullazadənin sözlərinə görə, Moskva Moldovada milyonlarla vəsait xərcləmişdi: "Bu ölkəni yenidən öz təsir dairəsinə salmaq üçün hərbi vasitələr istisna olmaqla, bütün mümkün imkanlardan istifadə etdi. Nəticədə xalq öz sözünü dedi. Hazırda Rusiya Qaqauziya Muxtariyyətində və Dnestryanı separatçı bölgəsində öz təsirini saxlayır. Gürcüstandakı seçkilərdən sonra Moldovada da moskvayönlü siyasətçi qalib gələydi, Qərb ciddi məğlubiyyətlə üzləşə bilərdi".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

ABŞ-da amerikalıların tarixi seçki adlandırdıqları prezident seçkisi baş tutub. Seçkidə mübarizə iki namizəd - keçmiş prezident, respublikaçı Donald Tramp (Donald Trump) və vitse-prezident, Demokratlar Partiyasından Kamala Harris arasında gedib.

Seçkilərin ilkin nəticələri artıq bəllidir. Tramp 4 il öncə yarımçıq qoyduğu işi tamamlayıb və ikinci dəfə Birləşmiş Ştatların prezidenti seçilib.

Seçkidən əvvəl ABŞ rəsmiləri iddia edirdilər ki, Rusiya və İran seçkiyə təsir kampaniyasını gücləndirir, ABŞ-da seçicilər arasında narazılıq səpməyə çalışırlar, məqsədləri də seçki məmurlarına qarşı zorakılıq təşviq etməkdir.

Onu da qeyd edək ki, Tramp ilk təbrik edənlərdən biri də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir. Dövlət başçısının təbrik məktubunda deyilirdi: "Hörmətli cənab Tramp, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm.

Seçkilərdə qazandığınız inamı qələbə dost Amerika xalqının şəxsən Sizə, yürütdüyünüz siyasi xəttə böyük dəstək və etimadın aşkar ifadəsidir.

Azərbaycan Respublikası Amerika Birləşmiş Ştatları ilə münasibətlərinin hərtərəfli inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir. Siz birinci prezidentlik dövrünüzdə Azərbaycanla Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmlənməsinə, əməkdaşlığımızın davamlı və ardıcıl inkişafına böyük diqqət ayırırdınız. Məmnunluqla qeyd etmək istərdim ki, bu dövr ərzində qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan tərəfdaşlığımız, o cümlədən bir sıra mühüm sahələrdə, xüsusilə də global çağırışlara və terrorizmə qarşı mübarizədə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin gücləndirilməsində, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində birgə fəaliyyətimiz dinamik və yüksələn xətt üzrə inkişafı ilə səciyyələndirir. Azərbaycanın enerji strategiyasına Sizin dəim qətiyyətli dəstəyinizi xüsusi qeyd etmək istərdim.

Biz Birləşmiş Ştatlarla qarşılıqlı fəaliyyətimizin böyük potensialından yararlanaraq ikitərəfli tərəfdaşlığımızı bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi-ticarəti, təhlükəsizlik, enerji, yaşıl və rəqəmsal keçid və digər istiqamətlər üzrə daha da genişləndirmək və dərinləşdirmək əzmindəyik. İnənirik ki, Sizin yeni prezidentlik dövrünüzdə Azərbaycanla Birləşmiş Ştatlar arasında münasibətlər daha da möhkəmlənəcək, yeni əməkdaşlıq sahələri müəyyən olunacaq.

Azərbaycan bundan sonra da Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində fəaliyyətini davam etdirəcək.

Əminəm ki, Azərbaycan-ABŞ dostluq münasibətlərinin güclənməsi, ölkələrimizin milli maraqları, o cümlə-

ABŞ-da tarixi seçki - supergüc üçün demokratiya təhdidləri varmı...

Tramp 4 il öncə yarımçıq qoyduğu işi tamamlayıb və Birləşmiş Ştatların 47-ci prezidenti seçilib

dən milli təhlükəsizlik maraqları əsasında tərəfdaşlığımızın irəli aparılması yolunda bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Bir daha Sizə ən səmimi təbriklərimi yetirir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, dost Amerika xalqının rifahı naminə qarşıdakı ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıram".

Bu arada qeyd edək ki, hələ seçkidən öncə bəzi ABŞ ştatlarında tərxiatların olacağı, hətta daha geniş areala yayılacağı haqda da danışılırdı.

Bəs ABŞ-da seçkilərdə sabitlik pozula bilərmi? Başqa sözlə, Amerika demokratiyasına təhdidləri altında seçkini sakit başa vura biləcəkm?

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, deputat Qüdrət Həsənzadə əvvəlcədən Trampı **Azərbaycan üçün daha əlverişli hesab edirdi**: "ABŞ-da güclü erməni diasporu, həm də xristian həmrəyliyindən çıxış edən böyük mərkəzlər var. Ona görə Ermənistanın torpaqlarımızı işğal etdiyi dövrdə nə respublikaçılar, nə də demokratlar onları işğalçı kimi tanımadı və Ermənistanı işğala son qoymağı tələb etmədi. Bütün dövrlərdə ABŞ Qarabağdakı işğalçı, əli qanlı separatçı rejimin liderlərini açıq və dolaylı yolla dəstəklədi, onlara humanitar kömək adı altında maliyyə yardımı ayırdı, o cümlədən işğalçı Ermənistan. Trampın prezidentliyi dövründə biz işğala son qoyduq. Bu baxımdan Harrisə onun seçilməsi bizim üçün daha əlverişli idi. Onun yaxından tanıdığı və münasibətlərdə olduğu azərbaycanlılar, bizimlə

dostluq edən yəhudi diasporunun nümayəndələri var ki, bu da onun qərarlarına təsirsiz olmayacaq. Tramp anlayır ki, ABŞ dünyada hər şeyə qadir deyil və digər güc mərkəzləri ilə hesablaşmalıdırlar. O, seçkidə verdiyi vədlərin 20%-i də yerinə yetirə bilməyəcək, amma ən azından Ukraynada savaşı dayandırmağa cəhd edəcək. O, bilərəkdən özünü dəlisov siyasətçi adlandırır, özünü Putinə oxşatmağa, onun kimi görünməyə çalışır, çünki dünya liderlərinin Putindən necə qorxduğunu görür. Azərbaycan münasibətə gəldikdə, o, bizi ədalətsiz sülhə, Qarabağ ermənilərini birtərəfli qaydada Qarabağa qaytarmağa məcbur edə bilməz".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov **Amerikada heç bir gərginliyin olmayacağını düşünür**: "5 noyabrda ABŞ-da keçirilən prezident seçkisi artıq başa çatıb və sabiq prezident Tramp tələb olunan ən azı 270 seçki komitəsinin səslerini qazanaraq yenidən hakimiyyətə qayıdışını təmin edib. Respublikaçılar Konqresdə də üstünlüyü qazanıblar. Bu, Trampın gələcəkdə verəcəyi qərarların dəstəklənməsi üçün vacib faktordur. Tramp tərəfdarları artıq qələbəni küçələrdə qeyd edirlər. Doğrudur, bəzi xarici güclər, xüsusən də Rusiya və İranın seçki kampaniyasına müxtəlif formalarda müdaxilə edəcəyi, yaxud da bəzi ştatlarda qarşıdurmaların ehtimal olunacağı ilə bağlı milli qvardiya hazırlıq vəziyyətinə gətirilmişdi. Lakin bunlar baş vermədi və Amerika xalqı öz iradəsini sərbəst şəkildə ifadə etdi. Demokratlar öz məğlubiyyətlərini qəbul

ediblər. Amma bu heç də o anlamı vermir ki, Birləşmiş Ştatlarda siyasi mühit gərgin mübarizə şəraitində olmayacaq. Mən hesab edirəm ki, Amerikada demokratiyanı təhdid edə biləcək risklər ciddi və real deyil. Bizim üçün vacib olanı Amerikada baş verəcək hakimiyyət dəyişikliyindən sonra Azərbaycanın maraqlarının təmin edilməsi üçün diplomatik fəaliyyətin genişləndirilməsidir".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu **Trampın qarşısında olan əsas maneədən danışdı**: "Donald Tramp yərin 20-də andıçmə mərasimindən sonra verdiyi vədləri yerinə yetirməyə başlayacaq. Beynəlxalq aləmin əsas diqqəti Trampın Rusiya-Ukrayna müharibəsini sona çatdırmaqla bağlı daha əvvəl verdiyi vədi necə yerinə yetirəcəyi ilə bağlıdır. ABŞ-ın dərin dövləti Rusiyanın Ukraynada qələbə qazanmaması üçün çalışır, bu siyasət Ukraynanın ərazi bütövlüyünü təmin etməsə də, hər halda, müharibənin Kremlin xeyrinə bitməsinə əngəldir. Tramp Ukraynaya hərbi və maliyyə yardımını azaltmaq və ya tamamilə dayandırmaq yolu ilə müharibəni bitirmək istəyirsə, qarşısındakı əsas maneə məhz həmin dərin dövlət olacaqdır".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı **Trampın qələbəsini Azərbaycan istiqamətindən də şərh edib**: "Donald Tramp qalib gəldi: indi əsas sual geosiyasi müstəvidə nələrin dəyişə biləcəyidir. Trampın ABŞ prezidenti olduğu dövrdə izlədiyi xəttə və seçki öncəsi verdiyi bəyanatlara, o cümlədən respublikaçıların siyasi yanaşmalarına istina-

dən müəyyən təxminlər irəli sürmək mümkündür.

1. Ukrayna müharibəsində Rusiyanın mövqeyi güclənə, Kiyev "güzeştli sülhə" məcbur edilə bilər: respublikaçıların əvvəldən dəstəklədiyi xətt ABŞ-ın Ukraynaya yardımı azaltmasıdır və bu, cəbhədə onsuz da çətin vəziyyətdə olan Kiyev üçün riskli perspektiv vəd edir; təslim olmayan Zelenskinin dəyişdirilməsi ssenarisi də gündəmə gələ bilər, hərçənd prosesin döyüş meydanından masaya keçməsi yaxın dövr üçün çətin görünür, əvəzində Ukraynada və Ukrayna ətra-

durmadan qaçmaq xəttini izləyə bilər.

Azərbaycan üçün ən önəmli məsələ Trampın Ermənistan və erməni diasporu/lobbisinə münasibətidir. Onun prezidentliyi dövrü (2016-2020) ermənilər üçün müsbət xatirələrlə yadda qalmayıb. Seçki kampaniyasında "xristianların qovulması" və I Arama zəngi isə ermənilərdə müəyyən ümidlər yaratsa da, hər şeyin seçkiyə hesablandığı ehtimalı daha böyükdür. Ağ Evə qayıdan Trampın Cənubi Qafqazda mövqelərini qoruması böyük ölçüdə Azərbaycanla münasibətlərdən asılı olacaqdır".

MCP sədrinin müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadənin də fikirləri maraqlıdır: "Trampın seçilməsi Ermənistan hakimiyyətini çətin vəziyyətə saldı... Onun qələbəsi Cənubi Qafqaz siyasətini arxa plana keçirəcək. Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsini bağlamaq üçün bütün şərtləri yerinə yetirəcək. Gürcüstanda hakim partiyanın "Gürcü Arzusu" Partiyasının bəxti gətirdi. Bu ölkədə inqilab və hakimiyyətin dəyişilməsi gözlənilir.

Azərbaycan Cənubi Qafqazda Türkiyə ilə birgə yeni siyasi nizamın inkişaf etdirilməsi istiqamətində siyasəti davam etdirməli və Türk Dövlətləri Təşkilatının nüfuzunun artırılmasına, yeni hərbi blok yaradılmasına çalışmalıdır və bunu ləbüd görürəm. Rusiya prosesi sabotaj etməyə çalışsa da, Azərbaycan və Türkiyə qararlı şəkildə yeni siyasi nizamda Türk Dövlətləri Birliyi ilə beynəlxalq müstəvidə güclənə bilər.

ABŞ prezidenti Trampın Qarabağdan köçən ermənilərlə bağlı mövqeyinə gəldikdə, bu, seçki dövrünün detallı idi. Ermənistan hakimiyyəti Türkiyə və Azərbaycanla əlaqələri normalaşdırmaq üçün danışıqlar prosesini sürətləndirəcək. Ermənistanın Rusiyadan uzaqlaşmaq üçün Türkiyənin siyasətini dəstəkləməsi mümkündür.

Regionumuz üçün Rusiya təhlükəsi var. Ukrayna müharibəsində Tramp çeviklik göstərməsə, Avropa ölkələri Rusiya qarşı yeni cəbhə açıb birləşəcək. Bu da Azərbaycan və Cənubi Qafqazın təhlükəsizliyi üçün vacib faktordur".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Hər il havalər soyuqlaşanda Azərbaycanda əhali üçün tətbiq edilən qaz limiti müzakirə mövzusunə çevrilir. Bu il də məsələni Milli Məclisin üzvü, iqtisadçı-alim Əli Məsimli qaldırıb. O qeyd edib ki, dağ kəndlərinin vaxtından əvvəl üzleşdiyi qış mövsümü ilə bağlı çətinliklər əhalini narahat edən məsələdir, havalər tez soyuduğu üçün bəzi yerlərdə əhali qaz təchizatı problemi ilə üzleşir: “Limitdən artıq işlədilen qazın tarifi qiyməti iki dəfə baha olduğundan bu hal onların maddi vəziyyətinə çox mənfi təsir göstərir. Ona görə də qaz limiti məsələsinə yenidən baxıb güzəştlər tətbiq olunmasını istəyirlər”.

Əli Məsimli vurğulayıb ki, qaz işlədən abonentlərin ümumi sayında limiti keçib, ildə 2500 kubmetr və ondan artıq qaz işlədənlərin payı nisbətən azdır: “Bu əsasda qaz limiti məsələsinə yenidən baxıb, güzəştlər tətbiq olunması dövlət üçün ciddi maliyyə itkisinə səbəb olmayacaq. Əksinə, belə güzəştin tətbiq olunması qaz limiti məsələsi ətrafında artan xətlə gedən narazılığın aradan qaldırılmasına və vətəndaş məmnunluğuna səbəb olacaq. Birinci mərhələdə dağ kəndlərinə münasibətdə qaz limiti məsələsinə yenidən baxıb güzəştlər tətbiq olunmasını, ikinci mərhələdə isə ölkə üzrə qaz və elektrik enerjisi limitinin aradan qaldırılmasını vacib hesab edirik”.

Qeyd edək ki, 2021-ci il oktyabrın 16-da Tarif Şurasının iclasında təbii qaz üzrə topdansa və pərakəndə satış qiymətlərinin tarifi tənzimlənməsinə dair qərar qəbul edilib. Qərara əsasən, əhalinin illik istehlakının 1 200 kubmetrədək olan hissəsi üçün tariflər 10 qəpikdən 12 qəpiyə artırılıb. Əhali üçün 1 200-2 500 kubmetrədək və 2 500 kubmetrdən çox olan hissələr üçün tariflər müvafiq olaraq 20 və 25 qəpik olmaqla dəyişməyib və əvvəlki həddə saxlanılıb. Qeyri-əhali kateqoriyasından sənaye və kənd təsərrüfatı üzrə qazın tarifləri 20 qəpikdən 22 qəpiyə artırılıb.

Əhali üçün qaz limitinin ləğvi təcrübəsi postsovet ölkələrində tətbiq olunan təcrübədir. Məsələn, Ermənistanda sosial cəhətdən aztəminatlı ailələrdən olan istehlakçılara satılan ildə 600 kubmetrədək təbii qazın tarifi hər min kubmetr üçün ƏDV nəzərə alınmaqla 100 000 dram (439 manat) təşkil edir.

600 kubmetrdən yuxarı istehlak edən aztəminatlı ailələr, həmçinin digər ailə-

Dövlətə pulsuz verilən qazın həcmi artdı - limit aradan qaldırılacaq mı...

Pulsuz verilən səmt qazı hesabına limiti artırmaq, yaxud yalnız nəql, paylanma xərclərini əhatə edən qiymətə satmaq real və mümkündür

lər üçün təbii qazın qiyməti ƏDV daxil olmaqla, min kubmetr üçün 143,7 min drama (630,85 manat) bərabərdir.

Əhali üçün qaz limiti Özbəkistanda da tətbiq olunur. Bu il dünya bazarında qaz qiymətlərinin azalmasını nəzərə alaraq limitdə dəyişiklik edilib. Belə ki, oktyabrın 31-dən Özbəkistanda əhalinin 500 sum və ya 7 qəpiklə aldığı qaz həcmi 100 kubmetrdən 500 kubmetrə qaldırılıb.

“Xududqaztaminot” ASC-nin açıqlamasına görə, limitlərə dəyişiklik soyuq havalərin başlaması ilə bağlı indi həyata keçirilir. İstilik mövsümündə 500 kubmetr daxilində 1 kubmetrin qiyməti 650 sum və ya 7 qəpik təşkil edir.

* 501-dən 2500 kubmetrə qədər - 1500 sum və ya 20 qəpik;

* 2501-dən 5000 kubmetrə qədər - 1950 sum və ya 26 qəpik;

* 5 001-dən 10 000 kubmetrə qədər - 2 275 sum və ya 30 qəpik;

* 10 001 kubmetrdən çox - 2 600 sum və ya 35 qəpik.

Məlumat üçün bildirək ki, Özbəkistan daxili tələbatı təmin etmək üçün keçən ildən Rusiyadan qaz almağa başlayıb.

Azərbaycanda əhali üçün qaz qiymətlərinin artı-

rıldığı 2021-ci ildən dünya bazarında qaz qiymətləri 10 dəfəyə yaxın ucuzlaşıb. Hazırda Azərbaycan qazının satıldığı Avropa bazarında qaz 400 dollar ətrafında dəyişir.

Azərbaycanda əhalini qazla təmin edən SOCAR-ın “Azəriqaz” İstehsalat Birliyi rəsmiləri bir qayda olaraq əhalinin böyük əksəriyyətinin 12 qəpikdən hesablanan 1200 kubmetrlik limiti keçmədiyini bəyan edirlər. Birliyin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi Eldəniz Vəliyevin verdiyi məlumata əsasən, 2023-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında “Azəriqaz”ın əhali qrupu üzrə abonentlərin 63,4 faizi (1 milyon 597 min 731 abonent) aşağı qaz istifadəsi limitini (1 200 kubmetrədək, 12 qəpik) keçməyib. Onun sözlərinə görə, hesabat dövründə abonentlərin 32,2 faizi (811 467 abonent) orta qaz istifadəsi tarifi (1 200-2 500 kubmetr çərçivəsində, 20 qəpik) yararlanıb. Eldəniz Vəliyev əlavə edib ki, hesabat dövründə 110 884 abonent (ümumi abonentlərin 4,4 faizi) 25 qəpiklik tarifdən istifadə edib.

“Azəriqaz” nümayəndəsi bildirib ki, 2023-cü il 1 oktyabr tarixinə İB üzrə 2 milyon 561 min 740 abonent qeydə alınıb ki, bundan 2 milyon 520 min 082 abonent əhali sektorunun,

41 658 qeyri-əhali sektorunun payına düşüb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2022-ci ildə əhalinin qaz istehlakı 4 milyard 24,1 milyon kubmetr, 2023-cü ildə isə 3 milyard 983,7 milyon kubmetr təşkil edib. Komitə bildirir ki, 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında əhali tərəfindən 2 milyard 420,4 milyon kub metr və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4,2 faiz az təbii qaz istehlak edilib. Bu, ümumi qaz istehlakının 40,2 faizini təşkil edib. Göründüyü kimi, əhalinin qaz istehlakı getdikcə azalır. Halbuki əhali abunəçilərinin sayında 45-50 min artım qeydə alınır. Üstəlik, keçən qış kifayət qədər sərt keçib - hər halda, 2021-2022-ci il qış fəslindən daha sərt olub. Bu halda əhalinin qaz istehlakının azalmasında qiymətlərin, xüsusilə də əhalinin tətbiq olunan limitdən kənara çıxmaq istəyinin mühüm rolunun olduğunu rahatlıqla söyləmək mümkündür. Təsədüfi deyil ki, dağlıq və dağətəyi rayonlarda əhali odundan istifadəni xeyli artırıb. Əksər evlərdə yenidən odun sobalarına keçid var.

Azərbaycanda əhali abunəçilərinin 1 milyondan çoxu Bakı şəhərindədir. Bura Sumqayıt, Xırdalan və istilik sistemi olan

digər şəhərlərdəki abunəçiləri də əlavə etsək, 1,5 milyona qədər əhali abunəçisinin şəhərlərdə olduğunu deyə bilərik. 1200 kubmetrlik limiti keçməyənlər də məhz həmin abunəçilərdir - qazdan yalnız su qızdırmaq və yemək bişirmək üçün istifadə edənlər. Qalan abunəçilər isə rayonlarda - daha sərt iqlim şəraiti olan, mərkəzləşmiş istilik sistemi olmayan, yaxud fərdi evlərdə yaşayan abunəçilərdir. Onlar evlərini qızdırmaq üçün fərdi istilik sistemi qururlar ki, bu da daha çox qaz sərfiyyatı tələb edir.

Rəsmi statistikaya əsasən, bu ilin altı ayında əhalinin istehlak etdiyi təbii qazın 37,9 faizi Bakı şəhərinin payına düşüb, qalanı digər regionlarda istehlak olunub.

Qeyd olunanlar deməyə əsas verir ki, ən azı kəndlərdə yaşayan abunəçilər üçün xüsusi sosial limitin tətbiqi mümkündür. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanın Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından hər il xeyli miqdarda səmt qazı pulsuz olaraq hökumətə verilir. 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında “Azəri-Çıraq-Günəşli” yatağından Azərbaycan dövlətinə əsasən Səngəçal terminalından, həmçinin “Neft Daşları”ndakı qurğu vasitəsilə gündə orta hesabla 6,5 milyon kubmetr, ümumilikdə isə 1,8 milyard kubmetr səmt qazı təhvil verilib.

Yatağın işlənməsi layihəsinin operatoru olan BP-Azərbaycan şirkətindən verilən məlumata əsasən, ötən ilin eyni dövründə AÇG-dən Azərbaycan dövlətinə gündə orta hesabla 5,5 milyon kubmetr, ümumilikdə isə 1,5 milyard kubmetr səmt qazı təhvil verilmişdi. Bu isə o deməkdir ki, yataqdan dövlətə pulsuz verilən səmt qazının həcmində 20 faiz artım olub.

Pulsuz verilən səmt qazı hesabına kəndlərdə yaşayan abunəçilərin limitini artırmaq, yaxud onlara qazı yalnız nəql, paylanma xərclərini əhatə edən qiymətə satmaq real və mümkündür. Nəzərə almaq lazımdır ki, Bakı və Abşeronunda əhalinin gəlir səviyyəsi ilə regionlar arasında böyük fərq var. Bu fərqi nəzərə almadan hamıya eyni limitin tətbiq olunması doğru yanaşma sayıla bilməz.

Onu da qeyd edək ki, SOCAR-ın hesabatlarından təbii qazın istehsal maye dəyərinin ildən-ilə artdığı aydın olur. 2023-cü ildə SOCAR tərəfindən hasil edilən 1000 kubmetr qazın faktiki istehsal maye dəyəri 76,03 manat təşkil edib. Şirkətin 2023-cü ildəki fəaliyyəti ilə bağlı illik hesabatına əsasən, bu, daha əvvəlki ilin göstəricisi ilə müqayisədə 8,46 manat və ya 12,5 faiz çoxdur.

SOCAR üzrə qaz hasilatına çəkilən cəmi xərclərin tərkibində material xərclərinin xüsusi çəkisi 2,8 faiz, yanacaq xərcləri 0,3 faiz, elektrik enerjisi xərci 0,4 faiz, əmək haqqı xərcləri 12,6 faiz, sosial sığortaya ayırmalar 2,9 faiz, əsas vəsaitlərin amortizasiyası 14,3 faiz, əsas vəsaitlərin təmiri və texniki xidmət xərcləri 15,7 faiz, nəqliyyat xərcləri 12,2 faiz, mühafizə xərcləri 2,8 faiz, mədən vergisi 16,8 faiz, digər vergilər 3,8 faiz, digər xidmətlər üzrə xərclər 12,5 faiz, sair xərclər isə 2,9 faiz təşkil edir.

Bildirilib ki, qazın hasilatına, keçmiş “Azərkontrakt” ASC-dən alışına və idxala çəkilən xərclərlə yanaşı, qazın emalı, saxlanması, nəqli və paylanması xərcləri də nəzərə alınmaqla 2023-cü ildə SOCAR üzrə satılan 1000 kubmetr qazın faktiki xərci 178,67 manat təşkil edib.

Avropa İttifaqı Şurasının rəhbəri Şarl Mişel deyir ki, üçüncü dünya müharibəsi təhlükəsi çox reallaşmış. Musavat.com xəbər verir ki, o, bu barədə Belçikanın "Soir" qəzetinə müsahibəsində bildirib.

Şarl Mişelə görə, hazırda bütün dünya "son dərəcə təhlükəli an" yaşayır.

"Üçüncü dünya müharibəsi realdır, lakin biz bundan qaça bilərik və bunu etməliyik. Tarixin axarını dəyişmək hələ də mümkündür", - deyir o qeyd edib.

Eyni zamanda Mişel qarşudurmanın başlayacağı təqdirdə hansı dövlətlərin cəlb oluna biləcəyini dəqiqləşdirməyib.

Üçüncü dünya müharibəsi haqda uzun müddətdir danışılır və bunun qaçılmazlaşdırıldığını bildirenlər də çoxdur. Bunu artıq Şarl Mişel də deyir. Bəs üçüncü dünya müharibəsi haradan başlayacaq və əsasən kimlər bura cəlb olunacaq? Qarşısını almaq mümkünsüzdür, yoxsa hələ şanslar var?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, cənab Şarl Mişel haqlıdır və bu haqlı mövqeyini səlahiyyətlərinin bitməsinə az qalmış yox, daha əvvəllər desəydi, daha faydalı olardı. O, indi çoxlarının hələ xeyli əvvəl öncədən gördüklərini sadəcə etiraf edir: "Dünya müharibəsi əslində dünyanın bir neçə qaynar nöqtəsində getməkdədir. Ukrayna dünya güclərinin savaşı gedir. Yaxın Şərqdə də həmçinin. Sadəcə olaraq, hələ ki həmin böyük güclərin birbaşa

bir-biri ilə hərbi toqquşması reallaşmayıb. Şark Mişelin də dedi ki, bu da hər an baş verə bilər. Dünyanın üçüncü dünya müharibəsi təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qalmasında əslində elə Şarl Mişelin də rəhbərliyində olduğu Avropa İttifaqı və onun kimi böyük güclərin əlində oynamağa çevrilmiş beynəlxalq təşkilatların kifayət qədər rolu, yanlış siyasəti rol oynayır. İkili standartlardan yanaşma siyasəti, qeyri-obyektiv, qərəzli, sifarişli siyasət dünyanı belə bir təhlükə ilə üz-üzə qoyub. Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen 2023-cü ildə Avropa üçün Rusiya ilə əlaqəli olmayan mənbələrdən alternativ qaz mənbələri yaratmaq məsələsi kəskinləşəndə "iki daşın arasında" Bakıya gəldi və Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq barədə bəyannamə imzalamağa nail oldu. O zaman Avropanın dərin narahatlığı var idi. Belə ki, Rusiyanın Azərbaycana təzyiq göstərərək Avropanı əlavə qaz həcmi ilə təchiz etməkdən imtina etdirə biləcəyindən qorxuya düşmüşdü. Şübhəsiz ki, bu qorxu Azərbaycanın müstəqil siyasət aparmasını və enerji məsələsini siyasi təzyiq üsuluna çevirmədiyini hələ lazımcına dəyərləndirə bilmədiklərindən əmələ gəlirdi.

Şarl Mişeldən SOS! - dünya müharibəsi qapıda

Bəşəriyyəti böyük fəlakətdən xilas etmək mümkün olacaq?

İmzalanmış bəyannamə ilə Azərbaycan Avropanın qaz təminatını 2 dəfə artırmaq kimi hədəf götürdü. Əvəzində Avropa və şəxsən Ursula fon der Lyayen bu gün nə edir? COP-a gəlməkdən imtina edir. COP zamanı Bakıda dünyanın taleyi üçün mühüm qərarların qəbul ediləcəyi

gözlənilir. Xanım Lyayenin, görsən, bundan vacib işi nə ola bilər? Necə olur ki, qaz lazımı olanda Bakıya hövlənək gəlir, ancaq dünyada iqlim dəyişmələri ilə çox vacib olan mübarizəyə öz töhfəsini vermək üçün Bakıya gəlməkdən imtina edir? Təbii ki, Azərbaycana qərəzli münasibət var.

Xanım Lyayen Avropanın anti-Azərbaycan qüvvələrinin, ilk növbədə Fransa və Almanıyanın təsiri altındadır. Bu fakt Avropa İttifaqı kimi dünyanın gələcəyini düşünməli olan beynəlxalq təşkilatların əslində necə işlədiklərinin, məsələlərə necə yanaşma sərgilədiklərinin, öz yanlış si-

yasətləri ilə dünyaya yaxşı nəse deyil, təhlükələr gətirdiklərinin bir nümunəsidir.

Dünya müharibəsinin baş verməməsi üçün addımlar atmaq əvəzinə dünyanı konfrantasiyaya sürükləyən siyasət yürüdürlər, sonra isə ortaya çıxıb deyirlər ki, bəşəriyyət üçüncü dünya müharibəsi təhlükəsi ilə üz-üzədir, tədbir görmək lazımdır. Birinci özlərindən başlasalar daha yaxşı olar".

Siyasi ekspert qeyd etdi ki, üçüncü dünya müharibəsinin qarşısını almaq mümkündür. Bunun üçün həm də dünyada sülhün təminatçısı kimi missiyanı həyata keçirməli olan böyük beynəlxalq təşkilatlar böyük dövlətlərin təsirinə qurtulmalıdır. Nə qədər ki, onlar müxtəlif dövlətlərin sifarişləri ilə hərəkət edəcəklər dünyada əmin-amanlıq olmayacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Zelenskinin iki ay vaxtı var - Tramp müharibəni necə dayandıracaq...

ABŞ Ukraynanı yarı yolda qoysa və yardım ayırmasa, rus qoşunları daha çox ərazi götürəcək; bu global savaşda kollektiv Qərb və NATO Kiyevə dəstəyi artırmağa məcburdur - şərh

Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski Ukraynada hərbi vəziyyətin və ümumi səfərbərliyin daha 90 gün uzadılması barədə qanun imzalayıb. Bildirilib ki, hərbi vəziyyətin və ümumi səfərbərliyin 2025-ci il fevralın 7-dək uzadılması nəzərdə tutulub. ABŞ seçkilərində Donald Trampın qələbə-sindən sonra Kiyevin yanvaradək vaxtı var.

Bura qədər Cozef Bayden prezident səlahiyyətlərini icra edəcək. Tramp administrasiyasının Ukraynaya dəstəyinin necə olacağı hələlik qeyri-müəyyəndir. ABŞ-ın yeni lideri son seçki çıxışında da bəyan edib ki, müharibəni dayandıracaq. Konqresdə və Senatda da üstünlük respublikaçılarda olduğuna görə yardımların kəsilməyi ehtimalı səslənir. Lakin ABŞ-ın Ukraynanı yarı yolda qoyması Rusiyanın hücumlarını sürətləndirəcək və daha çox ərazi işğal ediləcək. Təbii ki, müharibənin əsas sponsorlarından biri olan Böyük Britaniyanın da mövqeyi maraqla gözlənilir.

Əgər bu iki ay ərzində Ukrayna ciddi dönüş edə bilmə-

sə və Kurskdan da qoşunları çıxarılsa, o zaman getdikcə vəziyyəti pisləşəcək. Kollektiv Qərbin isə buna rəvac verəcəyi inandırıcı görünür. NATO ölkələri bir ağızdan Trampa qulaq asmış olsalar, dolayısı ilə Rusiyanın qarşısında məğlub olduqlarını etiraf etməlidirlər. O da var ki, Ukraynada global bir müharibə gedir və yeni dünya nizamının quruculuğunda həlledici dövrüdür. Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun təbiri desək, bu münaqişə öl-kəsinin dünyadakı strateji ye-

rini müəyyən edəcək. Əgər birləşmiş Qərb Donbasda gedən savaşda Rusiyanı strateji olaraq məğlubiyyətə uğratmağı, onun başını illərlə bir müharibə bataqlığında qatıb yormağı, zəiflətməyi qarşısına hədəf qoysa, o zaman Tramp dönəmində də koalisiya Kiyevi dəstəkləməlidir. Hər şey hadisələrin gedişində daha aydın təsəvvür yarada-

caq. Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski Trampı "seçki-də təsirli qələbəsi" münasibətilə təbrik edib. O, Trampa

sentyabrda görüşünü xatırladı, Ukrayna- ABŞ strateji tərəfdaşlığını, Qələbə planını, Rusiyanın Ukraynaya qarşı təcavüzünə son qoymaq yollarını detallı müzakirə etdiklərini yazıb. "Prezident Trampın global məsələlərdə güc yolu ilə sülhə sadıqlığını dəyərləndirirəm. Biz Ukraynada sülhü məhz bu prinsipə yaxınlaşdırıla bilər. Ümidvaram ki, bunu birlikdə həyata keçirəcəyik", - Zelenski vurğulayıb. Bu arada, döyüşlərin ən ağır cəbhəsi Donetskdir. Ruslar irəliləyir, yaşayış məntəqələrini tu-

tur. Eyni zamanda Kursk vilayətində toqquşmalar davam edir və şimali koreyalı hərbiçilər də iştirak edirlər. Həmçinin Rusiya hava hücumundan müdafiə sistemləri Dağıstanın Kaspıysk şəhəri üzərində PUA-nı zərərsizləşdirib. Dağıstan rəhbəri Sergey Melikovun verdiyi məlumata görə, Mahaçqala hava limanında bütün uçuşlar qeyri-müəyyən müddətə dayandırılıb. Dağıstanda mülki və hərbi obyektlərdə təhlükəsizlik rejimi gücləndirilib. Beləliklə, müharibə hər iki tərəfdə davam edir.

ReAl Partiyasının sədri Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a açıqladı ki, **Trampın qələbəsi Ukrayna üçün heç də pis deyil. Partiya sədrinin sözlərinə görə, onun komandasının yanaşması daha aqressiv ola bilər:** "Bu daha çox Kissencer dövründən qalma ikili yanaşma siyasətidir: yeni əgər ABŞ-ın Rusiyaya təklif etdiyi şərtləri Kreml qəbul etməsə, onda Vaşinqton Kiyevə daha çox silah-sursat verəcək. Eyni zamanda Ukraynaya da təklif ediləcək ki, şərtlərlə razılaşsın, əks halda, yardımlar dayandırılacaq. Yeni hər iki tərəf üçün şantaj metodundan istifadə olunması mümkündür. Düşünürəm ki, problem tam həllini tapacaq, amma müharibənin tempinin aşağı düşməsi gözləniləndir".

ABŞ-da yaşayan azərbaycanlı siyasi təhlilçi Rəhim Yunus isə hesab edir ki, seçkiqabağı ritorika ilə real siyasət arasında 50 fa-

izlik bir fərq olacaq: "Tramp bir günə bu müharibəni bitirən deyil. Amma Trampın siyasəti Co Bayden administrasiyasının siyasətindən fərqlənəcək. Hesab etmirəm ki, NATO və Avropa İttifaqı ilə münasibətlər kəsiləcək. Ola bilər ki, müəyyən razılığa gələcəklər. Həm Avropa İttifaqı, həm də NATO anlayır ki, Amerikasız Çin və Rusiya ilə rəqabətə dözmə bilməzlər. Ona görə də Ukraynadakı savaşla bağlı Vaşinqtonla Brüssel arasında sövdələşmə olacaq. Çox güman ki, bu, Ukraynanın daha çox ziyanına işləyəcək. Rusiya bundan nə qazanacaq? Bu isə ABŞ-la Çin arasında olan sövdələşmədən asılıdır".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova isə deyir ki, savaşın necə dayandırılmasının mexanizmi yoxdur: "Ancaq yardımın kəsilməsi ola bilər. Bu da Ukraynaya arxadan zərbə vurmaqdır. Birləşmiş Ştatlar tək Trampdan ibarət deyil. Ehtimal edirəm ki, zamanla müharibə səngiyə bilər. Belə şəraitdə isə 4 region Rusiyanın nəzarətində qalacaq. Məncə, Tramp Putinlə danışmaq və hansısa güzəştlər qoparmağı fikirləşir. Onun müharibəni dayandırmaqla bağlı planı bundan ibarətdir. Yeni Ukrayna da məğlub görünməməli və masadan hansısa qazanla qalxmalıdır. İnənmirəm ki, Tramp Kiyevi Moskvaya yedirməyə gəlib. Bu, Amerika adına bəla-bircilik olardı".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 1-dən Bakıda tanınmış italyalı monumental heykəltaraş Lorenzo Kuinnin sərgisi təqdim olunur. “Təbiətdə tarazlıq” (Equilibrium in Nature) ekspozisiyasının məqsədi ictimaiyyətin diqqətini bir daha ekoloji məsələlərə yönəltməkdir. Heykəllər arasında “Təbiətin gücü” (Force of Nature) adlı əsər xüsusilə diqqət çəkir. Yer kürəsini tutub saxlamağa çalışan qadın heykəlinin çılpaq təsvir olunması cəmiyyətdə müzakirələrə səbəb olub. “Lüt qadın heykəli” ilə bağlı fikirlər birmənalı deyil.

Musavat.com xəbər verir ki, “Force of Nature” heykəlləri rəssamın məşhur əsərləri seriyasındadır. Heykəllər ana təbiətin gücünü və dağıdıcı qüvvəsini təsvir etmək üçün hazırlanıb. Əsər insanla təbiət arasındakı güclü əlaqələri və bağları nümayiş etdirir. Həmçinin müasir cəmiyyətdə ana təbiətlə getdikcə çətinləşən əlaqəni yaratmaq üçün mümkün olan hər şeyi necə etmək lazım olduğunu xatırladır.

Lorenzo Kuinn bu əsərlərinə fırtınaları, xüsusən də 2004-cü ildəki Hind okeanı sunamisini və 2005-ci ildəki Katrina qasırğasını xatırlayaraq, insanın təbiət qarşısında nə qədər aciz olduğunu göstərmək istəyib.

Heykəllərdə ana təbiət qadın formasında təsvir olunur və o, sanki dünyanı əlində fırladır. “Force of Nature” insanları təbiətə daha hörmətlə yanaşmağa çağırır.

Kuinnin bu heykəlləri dünyanın müxtəlif şəhərlərində, o cümlədən Londonda, Qətərdə və ABŞ-da sərgilənib.

Heykəltaraş “Təbiətin gücü” adlı əsəri 2 versiyada yaradıb. Heykəlin “paltarı” olan versiyası “The Force of Nature II” adlanır.

Heykəltaraş əsərləri ilə bağlı danışarkən “Biz Yer kürəsini sevməliyik. Necə ki, ana övladına o cür yanaşır, biz də elə yanaşmalıyıq. Yer kürəsinə hörmət etməliyik, necə ki, öz anamıza hörmət edirik. Bizim yaşamaq üçün başqa məkanımız yoxdur. Bunu mütləq nəzərə almalıyıq. Çünki başqa yolumuz yoxdur”, - deyə bildirib.

Azərbaycanlı heykəltaraş Guntay Hüseynli əsərlə bağlı fikrini bölüşərkən deyib ki, lüt heykəlin nümayiş olunmasında qeyri-adi heç nə yoxdur: “Heykəlin çılpaqlığını müzakirə etməyin özü mənasızdır. Heykəl çılpaq da ola bilər, geyimdə də. Bu, müzakirə mövzusu olmamalıdır. “Təbiətin gücü” əsərində hansısa vulqarlıq yoxdur. Həmin heykəldə seksual çağırış, erotika görmürəm. Sadəcə olaraq, dünyanı əlində tutan çılpaq qadın fiqurudur. Çox da şişirdiləcək böyük bir şey deyil. Həmin heykəlin geyimli versiyası da var. Lakin onlar eyni deyil, ayrı-ayrı işlərdir. Bizim cəmiyyətdə özümüzlə lazım olanda o çılpaqlığı görməzdən gələ bilirik, sərf etməyəndə isə şişirdirik. Bu, müsəlman cəmiyyəti olmağımızla bağlı bir şey deyil. Dünya səviyyəsində tanınan bir

Bakıda hamının danışdığı o qadın heykəlinin “sirri”

Heykəltaraşlar lüt heykəl yaratmağı sevirlər

heykəltaraşın əl işini müzakirəyə çıxarmaq düzgün deyil. “Miloslu Venera” heykəli də çılpaqdır. Gözəl qadın təsvir olunub və hansısa ikrah hissi oyatmır. Bütün heykəltaraşlar üçün bu heykəl etalonudur. Heykəldə çılpaqlığa irad bildirmək lazımdır, onda gerek “Miloslu Venera”-nı müzakirəyə çıxaraq.

Mənim diplom işim çılpaq kişi fiquru olub. Akademiyaya səviyyəsində heç kim irad bildirmədi. Bütün heykəltaraşlar çılpaq heykəllərlə işləyirlər”.

Qeyd edək ki, “Oskar” mükafatına layiq görülmüş aktyor Entoni Kuinn və geyim dizayneri, aktrisa İolanda Adolorinin ailəsində doğulan

Lorenzo Nyu-Yorkda İncəsənət Akademiyasında təhsil alıb, rəssam olmağı planlaşdırırsa da, enerjisini və orijinal ideyalarını daha yaxşı ifadə etmək üçün taleyini heykəltaraşlıqla bağlamaq qərarına gəlir. Lorenzo Kuinn aktyor kimi də tanınaraq filmlərdə rol alıb.

“Hisslərin yaradıcısı”, “emosiyaların rəssamı” kimi tanınan Lorenzo son dövrlərdə ən çox tələb olunan heykəltaraşlardan biridir. Lorenzo Kuinnin əsərləri dünyaya sülh, harmoniya, “yaratmaq və ya məhv etmək yalnız öz seçiminizdən asılıdır” kimi mesajları çatdırır.

Kuinnin əsərləri 2025-ci il mayın 11-dək Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında və foyesində təqdim ediləcək. Sərgidə ziyarətçilər italyalı heykəltaraşın “Balanslaşdırılmış dünya” (Balanced World), “Təbiətin gücü” (Force of Nature), “Tanrının əli” (Hand of God), “Bəxş et və al” (Give and Take) və “Birlikdə” (Together) əsərləri ilə mərkəzin park ərazisində, “Eros”, “Paralel dünya” (Pharalel Universe), “Özünü sev” (Love Yourself) və müəllifin digər əsərləri ilə mərkəzin foyesində tanış ola biləcəklər.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Nostalji parad - köhnə nəsil 7 noyabrı necə xatırlayır...

Qulu Məhərrəmli: “Parlaq ideyalar - sosializm, ictimai bərabərlik və sairə var idi, lakin çox təəssüf ki, onlar Marksın düşündüyü sosializm ideyaları deyildi”

7 noyabr Böyük Oktyabr Sosialist İnqilabından 107 il keçir. Sovetlər dövründə 7 noyabr böyük təntənə ilə qeyd olunardı.

Xatırladaq ki, Böyük Oktyabr Sosialist İnqilabı 7 noyabr 1917-ci ildə baş verib və uzun illər Sovet İttifaqında böyük təntənə ilə qeyd olunub.

Bu gün 7 noyabrda Böyük Oktyabr Sosialist İnqilabı günü ənənə olaraq daha çox Belarusda qeyd olunur. Belarusda bu tarix rəsmi bayram olaraq saxlanılıb və dövlət səviyyəsində tədbirlər keçirilir, iş yerləri və məktəblər bağlanır. Rusiyada isə əvvəlki təntənələr saxlanmasa da, bu gün müəyyən qruplar tərəfindən anılır.

Qırğızıstanda 7-8 noyabr tarixləri “Tarix və Əcdadları Anma Günü” olaraq qeyd olunur, lakin əvvəlki Sovet dövründə olduğu kimi hərbi paradlar və bayram tədbirləri ilə deyil, daha çox milli yaddaşa

yönəlik mərasimlərlə müşayiət olunur. Qırğızıstan bu günü 1916-cı ildə baş verən bir üsyanın qurbanlarını anmaq üçün dəyişdirdi. Digər MDB ölkələri isə bu tarixi rəsmi olaraq qeyd etmir və keçmişdəki mənasından uzaqlaşaraq fərqli milli və ya tarixi günlərlə əvəz ediblər.

Azərbaycana gəldikdə isə Sovet dövrünü yaşamış insanlar üçün bu gün keçmişi xatırladan bir simvol kimi qalıb. Bəziləri üçün sosial ədalət və bərabərlik ideyalarını ifadə etsə də, başqaları kommunizmin reallıqlarla uyğunsuzluğunu və çatışmazlıqlarını vurğulayır. Kommunizm ideyala-

rı ilə bağlı fərqli gözləntilər olsa da, bu ideyaların həyata keçirilməsində ciddi problemlər və qüsurlar yaşandı.

Beləliklə, Oktyabr İnqilabının ənənəvi olaraq Sovet İttifaqında qeyd olunan bu tarixi keçmiş sovet ölkələrinin böyük əksəriyyəti artıq təqvimlərdən çıxarılıb və ya

fərqli mənalara əvəzlənib.

Bəs Azərbaycanın Sovet dövrünü yaşamış adamları o günü necə xatırlayır? Kommunizm ideyasının çürük ideya olduğunu bu paradlar özü də təsdiqləyirdimi, yoxsa fərqli gözləntilər vardı?

Mövzu ilə bağlı teletənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli “Yeni Musavat”-a danışır: “Əlbəttə ki, biz yaşda olan insanların hafizəsində 7 noyabrla bağlı təşkil olunan böyük, geniş paradlar, zəhmətkeşlərin nümayişi və sair hamısı yaddaşımdadır. Bu bir dövr, ideologiya, başlanğıc idi. Başlanğıcı da qanlı bir diktatura şəklində qurulmuşdu. Belə bir sistemin yaradılması milyonlarla insanın qanı bahasına başa gəlmişdi. Ortada çox yaxşı parlaq ideyalar - sosializm, ictimai bərabərlik və sairə var idi. Lakin çox təəssüf ki, onlar Marksın düşündüyü sosializm ideyaları deyildi. Məsələn, proletariət diktatoru Lenin bunu marksizmə əlavə nəzəriyyə kimi gətirdi, qanlı çarpışmaların əsasında hakimiyyəti qorumaq dayandı. Daha sonra inqilab düşmənlərinə hücum, kollektivləşmə, müharibə dövrü, yüzlərlə, minlərlə insanın həyatı puç oldu getdi. İkinci Dünya müharibəsi, baş verən hadisələr - bunları hamısı o dövrün böyük, ciddi problemləri idi.

Əlbəttə, sosializmin müəyyən müsbət cəhətləri də

var idi, onları danmaq olmaz. Məsələn, həmin dövrdə müəyyən sosial problemlər var idi ki, onlar öz həllini tapmışdı. Şəxsən mən Sovet dövrü üçün heç bir nostalji hisslər keçirmirəm. Ona görə ki, orada nostalji heç nə yox idi. Sadəcə, insanların süni şəkildə bərabərləşdirilməsi var idi. Qeyd etdiyim kimi, müəyyən sosial problemlərin həlli, müəyyən dərəcədə ədalət sisteminin olması, şikayətlərə baxılması, müəyyən cəza sisteminin olması, ayrı-ayrı fərdlərin sistemdən sui-istifadə edə bilməməsi, korrupsiyanın, hər halda, bu qədər genişlənməməsi var idi və bunların hamısı müsbət cəhətlər idi. Amma bunlar əsas vermir ki, biz o dövr üçün nostalji hisslər keçirək. Müstəqillik, istiqlaliyyət baxımından bu günü dünənlə heç cür müqayisə etmək olmaz. Biz indi bir millət kimi varıq, mövcudluq, müstəqil dövlətimiz var, beynəlxalq təşkilatların üzvüyük. İndi ölkədə müəyyən problemlər var, onları aradan qaldırmaq üçün işlər görülür. İndi müəyyən nöqsanlar, rüşvət, korrupsiya da var, amma bütün bunların fonunda müstəqillik, istiqlaliyyət anlayışı, bir dövlət kimi mövcudluğumuz bütün bu izzətlərimizə son qoyur. Həssas edirəm ki, şərait yaxşılaşan kimi təbii ki, digər məsələlərin də həlli mümkün görünür”.

■ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Oktabr ayı üzrə xaricdə təhsil alan 665 müraciətçidən 540 nəfərin diplomu tanınıb, 125 nəfərin müraciəti isə mənfi qərarla yekunlaşıb. Bu barədə Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, tədris yükünü itkisinə səbəb olur və təhsildə mənimsəmək üçün təhsil aldığı ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması səbəbi ilə 101, dövlət nümunəli olmayan diplom səbəbi ilə 14, təhsil forması səbəbi ilə beş, əczaçılıq ixtisası üzrə qiyabi formada təhsil alınması səbəbi ilə bir, bakalavr diplomu üzrə mənfi qərar verilməsi səbəbi ilə bir, akkreditasiyasız ali təhsil müəssisəsi səbəbi ilə bir, ali təhsil müəssisəsi və sərhəd xidmətinin məlumatı səbəbi ilə bir, qısaldılmış proqram səbəbi ilə bir nəfərin müraciəti mənfi qərarla yekunlaşıb.

Ölkələr üzrə müraciətlərdə isə Ukraynadan 208, Rusiyadan 203, Türkiyədən 135, Belarusdan 41, Gürcüstan

tandan 25, Birləşmiş Krallıqdan 12, ABŞ-dən 9, Almaniya

dan 5, Qazaxıstandan 3, Çindən 3, İtaliyadan 3, Macarıstandan 3, İspaniyadan 2, İsveçdən 2, İrandan 1, Kanadadan 1, Şimali Kiprdən 1, Koreyadan 1, Latviyadan 1, Litvadan 1, Misirdən 1, Özbəkistandan 1, Pakistandan 1, Qırğızdan 1 müraciətin olduğu müşahidə olunur.

Ən çox müraciət olunan ixtisaslardan isə hüquqşünaslıq üzrə 129, yanğın təhlükəsizliyi mühəndisliyi üzrə 66, həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi mühəndisliyi üzrə 35, biznesin idarə edilməsi üzrə 28, iqtisadiyyat üzrə 28 müraciət qeydə alınıb.

Bəs xarici diplomlar hansı səbəbdən tanınmır? Niyə tələbələr daha çox Ukrayna universitetlərinə müraciət edir?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Azərbaycanda xarici universitetlərin diplomlarının tanınmaması məsələsi xaricdə təhsil alanların ciddi maliyyə

itkisinə səbəb olur və təhsildə global integrasiyanı çətinləşdirir. Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin oktyabr ayı üzrə hesabatına görə, diplomların tanınmaması hallarının əsas səbəbləri arasında tələb olunan tədris yükünü yerinə yetirməmək, akkreditasiyasız universitetlərdən alınan diplomlar və qiyabi təhsil kimi problemlər göstərilir. Bu vəziyyət tələbələrə əziyyət çəkdiyi, dövlətin isə gənc kadrların mütəxəssis olaraq hazırlığında əngəllərlə qarşılaşdığı bir problem yaradır. Məsələyə dünya təcrübəsi ilə baxdıqda bizdə diplomların tanınma qaydasının hələ də çətin prosedur olduğunu görürük.

Azərbaycanda ən çox müraciət Ukraynadan gəlir. Bu ölkədə son illərdə baş verən siyasi və iqtisadi vəziyyət azərbaycanlı tələbələrə Ukraynaya müraciətlərində artım yaradıb. Bir sıra tələbələr təhsil prosesində asanlıq və maliyyə baxımından əlverişli şərtlər əldə etdikləri üçün Ukraynada təhsil alırlar. Lakin burada təhsil aldığı müddətdə tələbələrə tam gün dərslərə qatılmaması, onlayn və ya qısaldılmış proqramlar vasitəsilə diplom almağa çalışması kimi hallar sonradan həmin diplomların Azərbaycanda tanınmamasına səbəb olur. Təhsil müddətində ölkədən uzun müddət kənarda olmamaları və ya tədris yükünü yerinə yetirməmələri halları qanunla nəzərdə tutulan tanınma meyarlarına uyğun gəlmir".

Ekspert qeyd edib ki, diplomların tanınmaması problemləri arasında qiyabi təhsil də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir: "Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, xüsusilə əczaçılıq və tibb ixtisasları üzrə yalnız əyani

Ən çox bu ölkələrdən gələn diplomlar tanınmadı, çünki...

Ekspert: "Müddətin az olmasına görə diplom tanınmasından imtina beynəlxalq konvensiyanın tələblərinə ziddir"

təhsil alanların diplomları tanınır, çünki bu sahələrdə peşəkar biliklərin yüksək səviyyədə mənimsənilməsi və praktik bacarıqların inkişafı vacibdir. Bir çox ölkədə, xüsusən də tibbi və texniki ixtisaslar üzrə bu məhdudiyyətlər qəbul edilir, çünki bu ixtisaslar ciddi praktiki bacarıqlar və əyani təlim tələb edir. Ancaq digər sahələr üzrə qiyabi təhsil daha geniş yayılıb və diplomların tanınması məsələsində müəyyən dərəcədə qəbul edilir. Dünya təcrübəsində isə qiyabi təhsil daha geniş qəbul görməkdədir, xüsusilə ABŞ, Birləşmiş Krallıq və Avropa ölkələrində qiyabi təhsil proqramları

akkreditasiyaya malik olduğu təqdirdə iş bazarında qəbul olunur. Azərbaycan qanunvericiliyinə görə, bir tələbənin diplomunun tanınması üçün təhsil aldığı müddətdə ölkədə yaşadığını təsdiq edən prosesin olması doğru yanaşma deyil. Çünki təhsil müddətini tələbə yox, universitet müəyyənləşdirir. Müddətin az olmasına görə diplom tanınmasından imtina beynəlxalq konvensiyanın tələblərinə ziddir. Bu prosedur isə tələbələrə əlavə sənədlər toplamaq məcburiyyətində qoyur. Halbuki bu yanaşma dünyanın bir çox ölkəsində tələb olunmur. Məsələn, ABŞ və Avropa ölkələrində onlayn və

qiyabi təhsil proqramları akkreditasiya və keyfiyyət standartlarını yerinə yetirdikləri təqdirdə tanınır və tələbələrə əlavə sənəd tələbi olmur. Eyni zamanda bu proqramlar iş bazarında rəqabət qabiliyyətli hesab olunur".

Kamran Əsədov qeyd edir ki, Azərbaycanın xarici diplomların tanınmaması məsələsində daha çevik və müasir yanaşma qəbul etməsi vacibdir: "Onlayn və qiyabi təhsil üzrə proqramların tanınması məsələsi beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmalıdır. Bu, tələbələr

daha rahat və dünya standartlarına uyğun təhsil almaşına şərait yaradacaq. Ölkənin gənc kadr ehtiyatlarını gücləndirmək və onların beynəlxalq səviyyədə rəqabət qabiliyyətli olmalarını təmin etmək üçün dövlətin xarici diplomların tanınması üzrə mövcud qaydaları yenidən nəzərdən keçirməsi zəruridir. Bu, təhsilin inkişafına və Azərbaycanın global elmi və akademik aləmdə mövqeyinin güclənməsinə xidmət edəcək".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Sürücülərə xəbərdarlıq - bu yollar bağlanacaq

8 Noyabr Zəfər günü ilə əlaqədar olaraq bu gün saat 00:00-dan etibarən Neftçilər, eləcə də 8 Noyabr prospektindən Ağ Şəhər Bulvarı istiqamətinə gedən yollarda tədbir bitənədək nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti məhdudlaşdırılacaq.

Bu barədə Musavat.com-a Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsindən (BDYPİ) məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, hərəkətin məhdudlaşdırılması "Zəfər" abidəsini ziyarət edənlərin rahat, fasiləsiz və təhlükəsiz hərəkətinin təmin olunması məqsədilə həyata keçirilir.

"Sürücülərdən qeyd edilən istiqamətlərdə nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinə tətbiq ediləcək məhdudiyyətləri nəzərə almaları xahiş olunur", - deyərək məlumatda vurğulanıb.

Bağçalarda tətillərinin vaxtı açıqlandı

8-13 noyabr tarixlərində məktəbəqədər təhsil müəssisələri fəaliyyət göstərməyəcək.

APA xəbər verir ki, bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin şöbə müdiri İlahə Rəsulova deyib.

O bildirib ki, bağçalar fəaliyyətini 14 noyabrdan davam etdirəcək.

Qeyd edək ki, bu ay Azər-

baycanda ardıcıl 6 qeyri-ış günü olacaq. Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2024-cü il 12 və 13 noyabr iş günləri ilə müvafiq olaraq 16 və 23 noyabr istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib. 8 noyabr Zəfər günü qeyri-ış günüdür. 9 noyabr Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı günü, iş günü hesab edilməyən bayram günüdür. Bu il 9 noyabr şənbə gününə təsadüf etdiyi üçün Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq gələn həftənin bazar ertəsi - 11 noyabr qeyri-ış günü olacaq. Beləliklə, iş və istirahət günlərinin yerinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar 6 gün - 8, 9, 10 (bazar günü), 11, 12 və 13 noyabr qeyri-ış günü olacaq.

Bir neçə ay öncə AYNA taksiləri fəaliyyəti üçün yeni qaydalar, yeni şərtlər tətbiq etdi. Bununla taksiləri fəaliyyətinin yaxşılaşdırılacağı deyildi. Amma bu yaxşılaşma özünü ancaq taksilərin olçatanlığının azalması, qiymətlərin ikiqat bahalaşmasında göstərir. Heç köhnə maşınlar da dövriyyədən çıxmıdı. Hazırda taksiləri dövriyyəsində əksər maşınlar yenə də köhnə "Prius"lardır.

Sürücülər təzə maşınla qeydiyyatdan keçir, amma sifarişə köhnə "Prius", köhnə "Opel"lərlə gəlirlər.

Avqust ayının əvvəlində AYNA sosial media platformalarında vətəndaş müraciətləri əsasında görülən tədbirlər barədə paylaşım etdi.

Vətəndaşlardan daxil olan müraciətlər əsasında 65 taksiləri minik avtomobili da-

Yeni qaydalar, köhnə "Prius"lar - AYNA taksiləri məsələsini niyə həll edə bilmir

Eldəniz Cəfərov: "Yeni qanunların hamısını qısa müddətdə sərt şəkildə tətbiq etməyə başlasaq, vətəndaşlar üçün çox çətin olacaq"

tünlüklərdən istifadə edilərək neqativ halların qarşısının alınması üçün tədbir görülür. Qanunvericiliyin tələblərini yerinə yetirməyən sürücülərin icazələri ləğv ediləcək".

Nəqliyyat eksperti El-

fiq təsir "rıçaqları" yararsın. Məqsəd həmin taksiləri şirkətlərinə təsir edib taksilərin keyfiyyətli və təhlükəsiz fəaliyyət göstərməsinə nail olmaqdır. Çünki cəmiyyət artıq bəzi taksiləri şirkətlərdən, sürücülərdən bezmişdi. Doğ-

yətin ictimai nəqliyyat üzərində daimi nəzarəti olmalıdır. Mən düşünürdüm ki, sentyabrın 15-nə kimi köhnə taksiləri yığıldırılacaq, amma taksiləri xidmətində hələ də köhnə avtomobillər qalmaqdadır. Bununla yanaşı, kobud taksiləri

şımaldan kənarlaşdırılıb.

Qurum vətəndaşlara müraciətində bildirib:

"Sərnişinlərdən taksiləri sahəsində qarşılaşdıqları müxtəlif problemlərlə bağlı həm taksiləri sifariş operatoruna, həm də AYNA-nın sosial şəbəkə hesabları üzərindən, eləcə də "141" Çağrı Mərkəzinə müraciət etmələri və nəqliyyat vasitəsinin dövlət qeydiyyat nişanı barədə məlumatları təqdim etmələri xahiş olunur.

Sifariş edilən və ünvana gələn taksilərin fərqli olması ilə qarşılaşan vətəndaşlara sifarişdən imtina etmələri, eyni zamanda həm bu halda, həm də taksiləri sürücülərinin davranışı, kondisionerdən istifadə edilməməsi və s. haqqında AYNA-ya məlumat vermələri xahiş olunur.

Taksiləri vasitəsilə sərnişin daşımalarda xidmət keyfiyyəti ilə bağlı sərnişinlərdən daxil olan müraciətlər AYNA tərəfindən araşdırılır və taksiləri sifariş operatorları ilə proqram təminatının verdiyi üs-

dəniz Cəfərov "Yeni Məsəvat"a şərhində problemin tam həll olunmamasının əsas səbəbini belə izah edib: "Vaxtilə ictimai nəqliyyat şaxələndirilməyib. Mövcud olan tramvay, trolleybus xətləri sökülüb, bir kənara atılıb. Bu gün ictimai nəqliyyat ancaq avtobus və metrodan ibarətdir. Yük əsas bu iki seqmentə düşüb. Pandemiya dövründə və ondan sonra da taksilərə tələb artdı. Hazırda vətəndaşların daha çox ictimai nəqliyyatdan istifadə etmələrinə baxmayaraq, taksilərə üstünlük verənlər də var. Amma obyektiv yanaşsaq, taksiləri fəaliyyətinin indiki vəziyyəti iki il öncə olan vəziyyətdən qat-qat yaxşıdır. Əvvəllər xarici taksiləri şirkətləri bizim ölkəmizə gəlib fəaliyyət göstərirdilər, amma baş verən mübahisələrin həllində özlərini kənara çəkirdilər. Yeni qanunlar ona görə qəbul edildi, yeni qaydalar ona görə tətbiq olunmağa başladı ki, dövlət qurumlarında müva-

rudur, bunu hamıya aid etmək olmaz".

Ekspert hesab edir ki, taksiləri xidmətində keyfiyyət yüksəlməyə də, ən azı təhlükəsizliyə nail olunub: "Mən bu ilin sonuna qədər köhnə taksilərin qalmasının tərəfdarıyam. Düşünürəm ki, bu ilin sonuna kimi taksiləri sürücülərinə və şirkətlərə özlərini toplamaq üçün möhlət vermək olar. Amma bunu gələn il saxlamaq olmaz. Çünki ictimai nəqliyyat mövcud yükü qaldırmaq gücündə deyil. Hesab edirəm ki, vəziyyət yavaş-yavaş tənzimlənir. Biz cəmiyyət olaraq da qurumlarla birgə buna nail ola bilərik. Öncədən də belli olduğu kimi, proses qısa müddətdə həll olunma bilməz. Amma yenə də əvvəlkinə nisbətən taksiləri daha təhlükəsiz olub. Keyfiyyətdə ciddi dəyişiklik olmasa da, mərhələ-mərhələ buna da nail olacağıq. Taksiləri sürücülərinin əksəriyyəti aztəminatlı vətəndaşlardır. Lakin bu o demək deyil ki, biz bu sahəni nəzarətsiz buraxmalıyıq. Cəmiyyətin

sürücülərinin sayı xeyli azalıb. Taksiləri artıq bir peşə kimi yanaşılır. Fikrimcə, bu ilin sonuna kimi güzəştlər edib, gələn ilin yanvar ayından etibarən tam keyfiyyətli taksiləri xidmətinə əldə edə bilərik. Təəssüf ki, xarici taksiləri şirkətləri bəzi qaydaları pozmağa meyillidir. Bu səbəbdən də daim nəzarətə ehtiyac var. Taksiləri xidmətinin nə zaman yüksək keyfiyyətli səviyyəyə çatacağını demək çətinidir. Yeni qanunların hamısını qısa müddətdə sərt şəkildə tətbiq etməyə başlasaq, vətəndaşlar üçün çox çətin olacaq. Proses balanslı aparılmalıdır. Bunu avtobusların, metrodan qatarların sayını artıraraq etmək lazımdır. İctimai nəqliyyatda lazımi qədər nəqliyyat vasitələri olduqda, intervallar azaldıqda keyfiyyətsiz taksiləri xidməti sıradan çıxacaq. Vətəndaşlar keyfiyyətsiz taksilərdə getməkdənsə, keyfiyyətli ictimai nəqliyyata üstünlük verəcəklər. Bu proses bir qədər zaman tələb edir".

Nəqliyyat eksperti Rəuf Ağamirzəyev isə vətən-

Gəncədə və Bakıda yaşıllıqlar təhlükədə - xəstəlik yayılıb

Gəncə şəhərindəki yaşıllıqlar - ağaclar və kollar geniş miqyasda xəstəliklərə məruz qalır. Milli.Az xəbər verir ki, ən çox ziyan çəkən bitkilərin Gəncənin simvollarından sayılan çinar ağacları olduğu bildirilir. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, artıq şəhər ərazisindəki çinar ağaclarının 15 faizindən çoxu ciddi təhlükə ilə üzləşib.

Elmi işçi Gülcəmal Ələsgərova bildirib ki, bu ağaclarla aşkar olunan çinar bağacıqları insanlarda da narahatlıq yaradır: "Bu zərərvericilər çinarın altında kölgə quran insanların üzərinə düşərək onları dişləyir və allergiya yaranmasına səbəb olur".

Eyni zamanda qeyd edilib ki, xəstəliklərin qarşısını almaq üçün ağacların gövdəsi yuyulmalı, ətraf təmizlənməli və ölkəyə gətirilən əkin materialları müvafiq şəkildə dezinfeksiya olunmalıdır.

Xaçmazda ağır qəza - 3 nəfər öldü

Xaçmaz rayonunda avtomobil çaya düşüb. APA-nın Şimal bürosu xəbər verir ki, "BMW" markalı minik avtomobili Ağçaya düşüb. "BMW" markalı avtomobilin yoldan çıxaraq Ağçaya düşməsi nəticəsində sürücü 33 yaşlı Vüsal Bayramov və sərnişinləri 41 yaşlı Samir Məsumovla Anar Məmmədov hadisə yerində ölüb.

daşların mövcud problemlərlə bağlı AYNA-ya müraciət etməsinin tərəfdarıdır: "AYNA aidiyyəti müraciət etməsi, icazəsi də ləğv üzrə araşdırma aparmalı, fakt öz təsdiqini taparsa, daşıyıcını xətdən uzaqlaşdır-

malıdır. Əgər sifariş verilən avtomobil gələn avtomobilə eyni deyilsə, xətdən uzaqlaşdırılmalı, icazəsi də ləğv olunmalıdır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Məsəvat"

Uşaq evlərində nöqsanlar aşkarlanıb, cəzalandırılanlar var, amma...

Dünya təcrübəsində onlara müxtəlif peşələr öyrədilir, bizdə isə...

Azərbaycanda bir neçə uşaq evində nöqsanlar aşkarlanıb, cəzalandırılanlar var. Bu barədə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi məlumat yayıb. Məlumatda qeyd olunur ki, uşaq evi sosial xidmət müəssisələrində keyfiyyətli sosial xidmət prinsiplərinin tətbiqi, eləcə də neqativ halların qarşısının alınması, müəssisələrin sakinlərinin lazımı sosial xidmətlərlə təmini istiqamətində islahat tədbirləri görülür. Agentlik tərəfindən həmin uşaq evlərində mövcud xidmətin keyfiyyətinin yoxlanılması və neqativ halların üzə çıxarılaraq aradan qaldırılması üçün xüsusi monitoring tədbirləri həyata keçirilib.

Həmin monitoring tədbirlərinin nəticəsi olaraq 2, 3, 4 və 6 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisələrində və 1 saylı ailə tipli kiçik qrup evi sosial xidmət müəssisəsində bəzi əməkdaşların fəaliyyətlərində qeyri-peşəkar yanaşma müşahidə edilməsi, uşaqlara qarşı etinasızlıq, zorakılıq hallarının baş verməsinə şərait yaradılması, nizam-intizam qaydalarına riayət edilməsi, sosial-psixoloji işin düzgün qurulmasına nəzarət edilməməsi, sanitariya-gigiyena qaydalarına riayət olunmaması, sənədləşmə işinin düzgün aparılmaması və s. hallar aşkar edilib.

Bütün bunlar nəzərə alınaraq və müəssisə sakinlərinin mənafeyi əsas götürülərək sözügedən müəssisələrin ümumilikdə 41 əməkdaşı barəsində intizam tənbehi və xəbərdarlıq tədbirləri həyata keçirilib. Belə ki, onlardan 33 nəfərinə töhmət və şiddətli töhmət verilib, 8 əməkdaşa yazılı xəbərdarlıq olunub. Bununla yanaşı, 7 əməkdaşla müqavilə müddətinin uzadılmaması qərarı ilə onların əmək müqavilələrinə xitam verilib.

Xatırladaq ki, mütəmadi olaraq uşaq evlərində zorakılıq, ərzaqların oğurlanması və digər bu kimi neqativ faktlar aşkarlanır. Xüsusən də uşaqlara qarşı zorakılıq halları ilə bağlı tez-tez mətbuatda, mediada, eləcə də sosial şəbəkələrdə videolar yayılır, faktlar aşkarlanır. Bəs aparılan monitoringlər bu problemlərin qarşısını ala biləcəkmi?

Daha bir məsələ, uşaq evlərindəki uşaqların həyatı, sonrakı taleyi məsələsi ciddi problemdir. Eyni zamanda hər il yüzlərlə kiməsiz uşaq 18 yaşını tamamladıqdan sonra oradan çıxarılır və bir çoxları səfil həyatı yaşayır.

Uşaq evlərində böyüyən uşaqlarla bağlı müxtəlif ölkələrdə mükəmməl proqramlar var. Məsələn, Rusiyada uşaq evlərində böyü-

yən uşaqların uyğun gələnlərini hərbiyə cəlb edirlər, digərlərini müxtəlif peşələrə yiyələndirirlər ki, 18 yaşını tamamladıqdan sonra işsiz qalmasınlar, habelə dövlətə yük, problem olmasınlar, kriminala yönəlməsinlər. Oxşar sistem bir çox Avropa ölkələrində də var. Bəs biz bu işi necə təşkil edək? Müşahidələr onu deməyə əsas verir ki, son 10 illikdə atılan, uşaq evlərinə verilən uşaqların sayı xeyli artıb və buna dair ciddi proqramlar işlənməlidir.

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Azərbaycan BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasına qoşulub və bu səbəbdən, uşaqların ailə mühitində böyüməsi, ailə qayğısında olması onların inkişafı üçün ən uyğun mühit hesab olunur. Bu prinsipə uyğun olaraq, Azərbaycan hökuməti də 2015-2016-cı illərdən başlayaraq uşaqların ailələrdə böyüməsini təşviq edən islahatlar həyata keçirir. Bu yanaşmanın əsas məqsədi uşaqların institusional müəssisələrdən ailə mühitinə uyğun bir formada yerləşdirilməsi və onlara ailə qayğısı göstərilməsidir. Hər ne-

qədər sosial uşaq müəssisələri komfortlu və təminatlı olsa da, ailənin uşağa verdiyi dəstəyi və sevgini tam şəkildə əvəz edə bilməz. Məhz bu səbəbdən hökumətlər uşaqların ailə mühitində böyüməsinə üstünlük verir və buna nail olmaq üçün müxtəlif mexanizmlər yaradılır. Həminə ailələr və övladlığa götürmə sistemi bu istiqamətdə tətbiq olunan önəmli vasitələrdir.

Bir çox valideynlər maliyyə çətinlikləri səbəbindən övladlarını uşaq evlərinə vermək məcburiyyətində qalırlar. Bu səbəblə, hökumət sosial layihələr vasitəsilə belə ailələrə dəstək göstərməyə çalışır, onların məşğulluğunu təmin etməyə yönəlmiş addımlar atır ki, uşaqlar ailələrindən ayrı qalmasınlar. Ancaq təəssüf ki, son dövrlərdə uşaq müəssisələrinə yerləşdirilən uşaqların sayında artım müşahidə olunur, bu da sosial dəstək və ailə qayğısına ehtiyacın daha da artırdığını göstərir".

Sosioloq uşaq evlərində uşaqlar üçün qaynar xətt yaradılmasını təklif edib: "Uşaq müəssisələrində uşaqlarla ko-

bud rəftar və zorakılıq halları ciddi problemdir və qəti şəkildə qarşısı alınmalıdır. Uşaqlara qarşı zorakılıq edən şəxslərin hüquqi məsuliyyətə cəlb olunması və işdən azad edilməsi artıq bir addımdır, lakin bu kifayət deyil. Belə halların qarşısını almaq üçün müəssisələrin ictimaiyyətə, xüsusilə də media nümayəndələrinə açıq olması çox vacibdir. Müşahidə və nəzarətin gücləndirilməsi zorakılığın qarşısını almaqda effektiv rol oynaya bilər.

Uşaqların problemlərini, zorakılıq hallarını bildirmələri üçün qaynar xətt yaradılması ideyası da çox yerindədir. Bu, uşaqlara özləri ilə bağlı problemləri anonim və təhlükəsiz şəkildə bildirmə imkanı yaradacaqdır.

Bundan başqa, sosioloq hesab edir ki, uşaq müəssisələrində çalışan işçilər müvafiq təlim və təcrübəyə malik sosial işçilər və psixoloji dəstək mütəxəssisləri olmalıdır: "Sosial həssas qruplarla işləməyi bacaran, onlara uyğun yanaşma göstərməyi bilən işçilərin cəlb edilməsi uşaqların inkişafı və psixoloji sağlamlığı üçün vacibdir. Təəssüf ki, bir çox müəssisələrdə bu sahə-

də peşəkar olmayan şəxslərin işləməsi halları mövcuddur ki, bu da uşaqlarla düzgün rəftarın olmamasına gətirib çıxarır. Bir müddət əvvəl uşaq evlərinin birində uşağın döyülməsi hadisəsi də bu problemə diqqət çəkməkdə haqlıdır - belə hallar yolverilməzdir və hökumətin də bu sahədə nəzarəti gücləndirməsi vacibdir".

Üzeyir Şəfiyev uşaq evlərindən çıxan uşaqların sonrakı taleyi ilə bağlı isə qeyd edib: "Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə uşaq evlərindən çıxan və 18 yaşına çatmış gənclər üçün tikilən məzun evləri olduqca əhəmiyyətli bir addımdır. Bu evlərdə təkə yaşayış imkanı deyil, həm də həmin gənclərin işlə təmin olunması üçün şəraitin yaradılması onların müstəqil həyata daha rahat uyğunlaşmasına kömək edir. Bu cür layihələr gənclərin cəmiyyətə inteqrasiyasını və öz ayaqları üzərində durmalarını dəstəkləyir.

Bölgələrdə də bu tip təşəbbüslərin həyata keçirilməsi çox faydalı olardı. Bu, regionlarda yaşayan və uşaq müəssisələrindən çıxan gənclərin öz yaşadığı yerlərdə qalaraq iş və yaşayış imkanlarına sahib olmalarını təmin edə bilər. Belə layihələrin genişlənməsi həm regional inkişafı gücləndirir, həm də gənclərə sosial adaptasiya prosesində əlavə dəstək verir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Bakıda bahalı avtomobillər yanaraq kül oldu

Bakı şəhərinin Binəqədi rayonunda yanğın olub.

Milli.Az xəbər verir ki, hadisə ötən gün gecə saatlarında baş verib. Çoxmərtəbəli yaşayış binasının ərazisində olan avtomobil dayanacağında "Mercedes", "Kia" və "Hyundai" markalı minik avtomobilləri yanıb.

Yanğın nəticəsində avtomobillər tam yararsız hala düşüb.

Hadisə "Mercedes Vito" markalı avtomobilin yanmağa başlamasını nəticəsində başlayıb.

Belə ki, ilk yanğın həmin avtomobilə olub, daha sonra isə dayanacaqda dayanan digər avtomobillərə keçib. Nəticədə dayanacaqda olan "Kia Sportage" və "Hyundai Santafe" markalı avtomobillər yanaraq yararsız hala düşüb.

MUSAVAT

Son səhifə

N 204 (8577) 7 noyabr 2024

N o y a b r

Hansı yuxu rejimi sağlam yaşlanma ehtimalını artırır?

Vençiou Tıbb Universitetinin (Çin) alimləri müəyyən ediblər ki, sabit yuxu rejimi və sakit saatlıq gecə yuxusu uğurlu yaşlanma üçün ən əlverişlidir.

Məlumatla görə, tədqiqatda orta yaşı 60 olan 3306 könüllü iştirak edib. İştirakçıların ümumi yuxu müddəti 2011, 2013 və 2015-ci illərdə könüllülərin özləri tərəfindən təqdim edilən məlumatlardan istifadə edərək gecə və gündüz yuxusunun cəmlənməsi ilə hesablanıb.

Alimlər sağlam yaşlanmanı beş meyar üzrə qiymətləndiriblər: xroniki xəstəliklərin olmaması, gündülik fəaliyyətləri müstəqil yerinə yetirmək qabiliyyəti, koqnitiv rifah, minimal depressiya əlamətləri və sosial fəaliyyət. Təhlil bədən kütləsi indeksi (BKİ), həyat tərz, fiziki aktivlik səviyyəsi, zərərli vərdislər, gəlir, təhsil, yaşayış yeri, cins və yaş kimi amillər nəzərə alınmaqla tənzimlənib.

Doqquz illik müşahidə müddətində iştirakçıların əksəriyyəti (81%) xroniki xəstəliklərdən qaçıb, lakin yalnız 13.8%-i uğurlu yaşlanma meyarlarına cavab verib.

Tədqiqatçılar beş yuxu rejimini müəyyən ediblər: qısa sabit, artan (müddətə görə), azalan, uzun sabit və normal sabit. Normal sabit yuxu rejimi olan qrupda uğurlu yaşlanma göstəriciləri ən yüksək - 18.1% olub.

Normal sabit və uzun sabit yuxu rejimləri uğurlu yaşlanma üçün daha əlverişli olub, qısa sabit, artan və azalan yuxu rejimləri isə daha aşağı sağlamlıq göstəriciləri ilə əlaqəli olub.

Həmçinin müəyyən edilib ki, yeddi saatdan az yuxu yaşılaşda rifah şanslarını azaldır. Yuxu müddətində yüksək dəyişənliyi olan iştirakçılarda da sağlam yaşlanma ehtimalı daha aşağı olub. Bu müşahidələr müxtəlif çəkili, siqaret çəkən və alkoqol qəbul edən, həmçinin müxtəlif yaşlı kişi və qadınlar daxil olmaqla bütün alt qruplar üçün eyni olub.

Instagram-da yenilik: yeniyetmələr yaşlarını gizlədə bilməyəcəklər

“Meta”ya məxsus olan Instagram sosial şəbəkəsi “Adult classifier” adlı inqilabi süni intellekt alətinin işə salındığını elan edib. Onun əsas vəzifəsi platformanın məhdudiyyətlərindən yan keçmək üçün qeydiyyat zamanı yanlış yaş göstərən yetkinlik yaşına çatmayan istifadəçiləri aşkar etməkdir. Bu barədə “Bloomberg”

xəbər yayıb.

Süni intellekt həqiqi yaşını gizlədən yetkinlik yaşına çatmayan istifadəçinin hesabını aşkar edən kimi, onu avtomatik olaraq daha ciddi məxfilik parametrləri olan kateqoriyaya köçürəcək. Bu o deməkdir ki, qeydiyyat zamanı göstərilən məxfilik parametrləri sis-

tem tərəfindən nəzərə alınmayacaq. “Adult classifier” in tətbiqi sosial şəbəkələrin yeniyetmələrin psixoloji sağlamlığına təsiri ilə bağlı narahat olan qanunverici orqanların artan təzyiqi ilə bağlıdır. Statistikaya görə, Instagram istifadəçilərinin 40%-dən çoxu 16-24 yaş arası gənclərdir.

Yeni alqoritm 16 yaşdan kiçik istifadəçiləri aşkar edəcək. Platformadan məhdudiyyətsiz istifadə etməyə davam etmək üçün onlar valideynlərinin razılığını almalı olacaqlar. Bundan əlavə, Instagram qeydiyyat zamanı yanlış yaş göstərilməsi prosesini çətinləşdirəcək və cihaz identifikatoru analizi, elektron poçt uyğunluğu, rəsmi sənədlər və ya videoselfi tələbi kimi əlavə yoxlamalar tətbiq edəcək.

Stresin qarında yaratdığı piyi arıdan sehrli qidalar - həkimdən tövsiyələr

Kortizol hormonunun yüksək səviyyəsində insan stres keçirir, bu isə çəki artımına, yuxu problemlərinə və immunitetin zəifləməsinə səbəb olur. Lakin qidalanma vasitəsilə kortizol səviyyəsinə təsir etmək mümkündür. Bu barədə rusiyalı endokrinoloq Yekaterina Kazačkova xəbərdarlıq edib. Həkim qeyd edib ki, kortizol əslində orqanizmdə mühüm rol oynayır. O, gərginliklərlə mübarizə aparmağa və kritik vəziyyətlərdə resursları səfərbər etməyə kömək edir. Ancaq stres xroniki hala gəldikdə, yüksək kortizol səviyyəsi bizi qarşı işləməyə başlayır.

“Uzunmüddətli stressdə nə baş verir? Orqanizm daim “döyüş hazırığı” vəziyyətində olur. Bu, maddələr mübadiləsinin pozulmasına, yuxu problemlərinə, immunitetin zəifləməsinə gətirib çıxarır. İnsanlar, xüsusilə qarın nahiyəsində çəki yığmağa başlayırlar - “kortizol qarını” adlanan vəziyyət yaranır. Lakin yaxşı xəbər odur ki, biz qidalanma vasitəsilə kortizol səviyyəsinə təsir edə bilərik. Düzgün seçilmiş qidalar stresin orqanizmə mənfi təsirini azaltmağa kömək edəcək”, - deyər mütəxəssis bildirib. O, bunların arasında xüsusilə tünd şokoladı qeyd edib.

Bu qida bir ay ərzində 11 kiloqram ariqlamağınıza kömək edəcək

Bir ay ərzində on kiloqram ariqlamaq pəhriz və idman sallarını yormadan tamamilə mümkündür.

Dietoloq Alexander Yakovlev maraqlı qida birləşmələrinin reseptini təqdim edib.

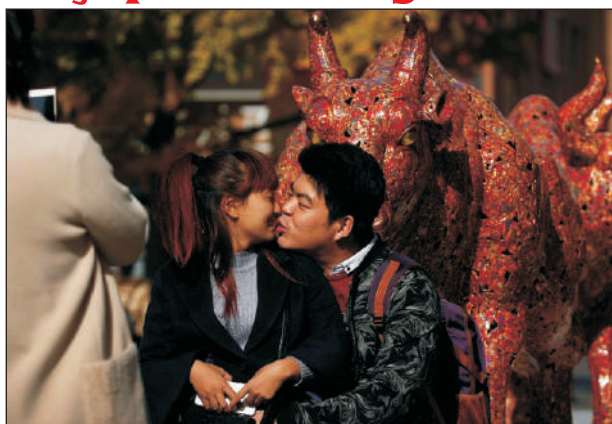
Yulaf - 5 yemek qaşığı
Su - 5 yemek qaşığı
Süd - 1 yemek qaşığı
Bal - 1 çay qaşığı
Fındıq - 5 əzilmiş qoz-fındıq.

Yulafın üzərinə soyuq su tökün və səhər qalan ingredientləri əlavə edin. Hər tərəfli qarışdırın və yavaş-yavaş yeyin. Növbəti yemek üç saatdan gec olmayaraq olmalıdır.

Bunları bilirsinizmi?

- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişi olur.
- * Almaniyaadakı zooparkların birində “Dünyanın ən təhlükəli heyvanı” zalı vardır. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.
- * Xoşbəxtliyin ən böyük düşməni düşünməkdir. Elm sübut etmişdir ki, az düşünən insanlar daha çox xoşbəxtlər.
- * Dəvəquşularının gözləri beyinlərindən böyükdür.
- * Dünyada ən kiçik ordu Monako knyazlığında. Həmin ordu 2 zabıt və 60 əsgərdən ibarətdir.
- * Ən uzun hörüklərin sahibi XIX əsrdə İngiltərədə yaşamış Ovens adlı bir qadın idi. Onun hörüklərinin uzunluğu 2m. 50 sm. olmuşdur.
- * İnsanlar bütün ömrü boyunca 20 kiloqram toz udurlar.
- * Kanadada Yer in cazibə qüvvəsi dünyanın digər əraziləri ilə müqayisədə daha azdır. Bu səbəbdən kanadalılar özlərini tərəzidə çəkərkən öz normal çəkirlərindən az çəkiddə çıxırlar.
- * Hindistanda bıç saxlayan polislər daha ciddi göründükləri üçün digər polislərdən 5% çox maaş alırlar.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.

Çində bir kişi eyni yaşayış kompleksində beş qadınla sevgili olub

Çində qanuni həyat yoldaşı da daxil olmaqla, beş qadını aldatmağı bacaran bir kişi ətrafında qalmaqal yaranıb. Məlumatla görə, kasıb bir ailədə doğulan Xiaojun özünü böyük bir sərvətin varisi kimi təqdim edərək eyni yaşayış kompleksində yaşayan bir neçə qadını məftun etməyi bacarıb.

Hekayə Xiaojunun öz mənşəyi haqqında həqiqəti gizlədərək, Xiaojia adlı bir qızla evlənməsi ilə başlayıb. Lakin uşaq doğulduqdan sonra yalan üzə çıxıb və həyat yoldaşı onu evdən qovub. Ancaq fərasətli Xiaojun özünü itirməyib və eyni aldatma taktikasından istifadə edərək dərhal dörd başqa qadınla münasibət qurub.

Maraqlısı odur ki, qanuni həyat yoldaşı da daxil olmaqla, beş qadının hamısı bir-birindən xəbərsiz eyni yaşayış kompleksində yaşayırdı. Xiaojun özünü uğurlu biznesmen və milyonların varisi kimi təqdim edərək onların arasında məharətlə manevr edirdi. O, hətta həyat yoldaşı və uşağının yaşadığı binada sevgililərdən biri ilə məskunlaşıb.

Aldadılmış qadınlardan biri polisə müraciət edəndə fırıldaq üzə çıxıb. Xiaojunun həyat yoldaşı və sevgililərdən biri uşaqlarla həyatda gəzərkən polisdən zəng aldıqdan sonra şokedici həqiqəti öyrəniblər. Məlum olub ki, kişi bir neçə il ərzində iki, hətta beş ailə ilə yaşayaraq hamını məharətlə aldadıb.

Məhkəmə onu dələduzluq, çoxarvadlılıq və oğurluğa görə 9.5 il həbs cəzasına məhkum edib. Bundan əlavə, zərərçəkmiş qadınlara dəymiş ziyanın ödənilməsi üçün ondan 280 min yuan (67 min manat) müsadirə edilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500